

1. เพื่อประกันการแข่งขันในทางวิชาชีพของสมาชิก
2. เพื่อประกันผลประโยชน์ทางวิชาชีพของสมาชิก
3. เพื่อส่งเสริมฐานะของวิชาชีพ¹

วิลเลียม บี เพตัน (William B. Paton) มีความเห็นว่า การร่วมกันจัดตั้งสมาคมทางวิชาชีพนั้นเพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อรวบรวมบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องเดียวกันมาร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
2. เพื่อกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม (ethic) เพื่อจะได้นำมาเป็นหลักปฏิบัติต่อลูกค้า (Client) ผู้ร่วมงาน และประชาชน
3. เพื่อรับผิดชอบในการศึกษาอบรมวิชาชีพพื้นฐานให้แก่ผู้ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน
4. เพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพโดยคำนึงถึงหลักสูตร วิธีการอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถของสมาชิก
5. เพื่อให้รัฐบาลยอมรับสถานภาพทางวิชาชีพ
6. สมาคมตั้งขึ้นเพื่ออุทิศผลประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว²

จากความเห็นเกี่ยวกับสมาคมทางวิชาชีพของแชฟเฟอร์ (Shaffer) และเพตัน (Paton) อาจประมวลได้ว่า การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพขึ้น ก็เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะรวมบุคคลที่อยู่ในอาชีพเดียวกัน มีความรู้และความสนใจอย่างเดียวกันมาร่วมกันตั้งเป็นสมาคม

---

¹Dale Eugene Shaffer, The Maturity of Librarian as a Profession (Metuchen : The Scarecrow Press, 1968), p. 1.

²William B. Paton, "Presidential Address : The Profession of Librarianship," Library Association Record 64(October 1962) : 367 - 372.

ขึ้น เพื่อประกันผลประโยชน์ทางวิชาชีพของสมาชิก ป้องกันการแข่งขันทางวิชาชีพเดียวกัน ส่งเสริมสถานะทางวิชาชีพในด้านการควบคุมการจัดการอบรม สัมมนา และประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิก และส่งเสริมสถานะของอาชีพให้เป็นที่ยอมรับของรัฐบาลและสังคม นอกจากนี้สมาคมจะกำหนดจริยธรรม (ethic) เพื่อให้สมาชิกได้ปฏิบัติ ประการสำคัญคือ สมาชิกของสมาคมจะคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

อาชีพบรรณารักษก์ก็เช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ ที่จัดตั้งสมาคมห้องสมุดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางวิชาชีพบรรณารักษก์ สมาคมห้องสมุดนี้อาจแบ่งออกเป็น สมาคมห้องสมุดแห่งชาติ สมาคมห้องสมุดประชาชน สมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัย สมาคมห้องสมุดเฉพาะ สมาคมห้องสมุดแพทย์ สมาคมห้องสมุดดนตรี สมาคมห้องสมุดระดับโลก ฯลฯ

สมาคมห้องสมุดต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นต่างก็มีอุดมคติและเป้าหมายที่จะดำเนินการต่าง ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

1. เพื่อรวมบุคคลที่มีอาชีพหรือสนใจในวิชาชีพบรรณารักษก์
2. เพื่อส่งเสริมการบริการของห้องสมุด และส่งเสริมความสนใจในอาชีพบรรณารักษก์
3. เพื่อส่งเสริมอาชีพบรรณารักษก์ให้เป็นที่รู้จักในชุมชนโดยการจัดนิทรรศการ หนังสือ และปาฐกถา เป็นต้น
4. เพื่อจัดให้มีการบรรยาย สัมมนา ประชุม ปาฐกถาทางด้านวิชาบรรณารักษก์ศาสตร์ เพื่อบรรณารักษก์
5. เพื่อจะเผยแพร่ชื่อเสียง และปรับปรุงสถานะการทำงาน of อาชีพบรรณารักษก์ให้ดีขึ้น
6. เพื่อการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายของห้องสมุด
7. เพื่อจัดทำและพิมพ์วรรณกรรมทางวิชาชีพ
8. เพื่อตั้งสถาบันการศึกษาอบรมเฉพาะทางวิชาบรรณารักษก์ศาสตร์ เพื่อจะได้เป็นที่ศึกษาและวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาบรรณารักษก์ศาสตร์

9. ส่งเสริมงานวิจัยทางบรรณานุกรม และพิมพ์บรรณานุกรมออกเผยแพร่
10. เพื่อศึกษาถึงความก้าวหน้าของวิชาชีพด้วยการนำเอาเครื่องมืออัตโนมัติเข้ามาใช้ในงานห้องสมุด
11. เพื่อความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างสมาชิก สมาชิกกับรัฐบาล บุคคลที่มีชื่อเสียงในสาขาวิชาต่าง ๆ และสมาชิกของสมาคมห้องสมุดอื่น ๆ ทั้งในระดับชาติ และระดับสากล
12. เพื่อกำหนดมาตรฐานการทำบัตรรายการ ระบบวิเคราะห์หมวดหมู่และงานอื่น ๆ
13. เพื่อกำหนดมาตรฐานห้องสมุดต่าง ๆ
14. เพื่อหาทางแก้ปัญหาทางวิชาชีพเมื่อมีปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง¹

ประเทศต่าง ๆ ซึ่งได้เริ่มต้นพัฒนาทางอาชีพบรรณารักษ์ และพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้ร่วมมือกันจัดตั้งสมาคมห้องสมุดขึ้นเพื่อส่งเสริมวิชาชีพบรรณารักษ์แต่อย่างไรก็ดี ประสิทธิภาพของสมาคมทางวิชาชีพไม่ได้อยู่ที่สมาคมนั้นมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก แต่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสมาชิก² ที่มาดำเนินงานสมาคม ถ้าได้สมาชิกที่มีคุณวุฒิและตำแหน่งหน้าที่การงานสูง สมาคมนั้นจะมีประสิทธิภาพและอิทธิพลสูง จนสมาคมสามารถเป็นเกราะคุ้มกันให้กับวิชาชีพ

¹Jain, Professional Association and Development of Librarianship, pp. 4 - 5.

²R.C. Benge, Libraries and Culture Change, London : Clive Bringley, 1970) p. 208.

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่จัดตั้งสมาคมห้องสมุดขึ้นเรียกว่าสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1876¹ ในระหว่างการประชุมซึ่งจัดขึ้นที่เมืองฟิลาเดลเฟีย (Philadelphia) มีบรรณารักษ์จากรัฐต่าง ๆ มาร่วมประชุมถึง 103 คน การประชุมครั้งนี้ เมลวิลล์ ดิวอี้ (Melvil Dewey) บรรณารักษ์แห่งวิทยาลัยแอมเฮิสต์ (Amherst College) เป็นผู้ริเริ่มให้ขึ้นโดยนำเรื่องเกี่ยวกับการที่จะก่อตั้งสมาคมถาวรที่เคยได้จัดให้มีการประชุมในเรื่องนี้มาแล้วที่มลรัฐนิวยอร์ก เมื่อปี ค.ศ. 1853² และได้หยุดชะงักลงเพราะใกล้เกิดสงคราม

คณะผู้ก่อตั้งสมาคมห้องสมุดแห่งชาติอเมริกันประกอบด้วย

1. จัสติน วินเซอร์ (Justin Winsor)
2. ซี เอ คัตเตอร์ (C.A. Cutter)
3. ซามูเอล เอส. กรีน (Samuel S. Green)
4. เจมส์ แอล วิตนีย์ (James L. Whitney)
5. เฟร็ด บี เพอร์กินส์ (Fred B. Perkins)
6. โทมัส คับบิลว บิคเนล (Thomas W. Bichnell)
7. เมลวิลล์ ดิวอี้ (Melvil Dewey)³

---

¹ Grace T. Stevenson, "American Library Association," in Encyclopedia of Library and Information Science (1968) : 627.

² Ibid.

³ Sarah Leslie Wallace, So You Want to be a Librarian (New York : Harper & Row, 1963), p. 68.

จุดมุ่งหมายในการก่อตั้งสมาคม ก็เพื่อส่งเสริมความสนใจเกี่ยวกับห้องสมุดทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มพูนแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจระหว่างบรรณารักษ์และผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับห้องสมุดและบรรณานุกรม...¹

สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้เสริมสร้างการศึกษาและวิจัย เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางปัญญา และวัฒนธรรมของประเทศอเมริกา ต่อมาเมื่อได้มีการติดต่อดำเนินกับประเทศอื่น ๆ โดยให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาและกิจกรรมห้องสมุดในต่างประเทศ เป็นมูลเหตุให้สมาคมต้องเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของสมาคมที่ว่า "จะส่งเสริมความสนใจเกี่ยวกับห้องสมุดทั่วประเทศ" มาเป็น "จะส่งเสริมความสนใจเกี่ยวกับห้องสมุดทั้งในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก"²

วัตถุประสงค์ของสมาคมได้เปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อการจัดบริการห้องสมุด และข้อสนเทศ (Information) ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับประชาชนทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมในสังคม ได้เรียนรู้ และได้รับข้อสนเทศที่ต้องการเพื่อใช้ประกอบอาชีพของตน
2. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างห้องสมุด เพื่อบริการข้อสนเทศให้แก่ผู้ใช้ได้อย่างทั่วถึง
3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือเพื่อให้ผู้ใช้ได้สามารถใช้ทรัพยากรสนเทศที่เพิ่ม

¹Stevenson, "American Library Association," p. 267.

²Kieth Down, "The American Library Association : Current Concern and Direction," in The Organization of the Library Association. Edited by A. H. Chaplin (München : Verlag Dokumentation, 1976), p. 85.

ขึ้นใหม่ ๆ ในห้องสมุดทั่วโลก

4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้อีมีอิสรภาพทางปัญญา ตามหลักการที่บรรณารักษ์ คณะกรรมการ หรือห้องสมุดต่าง ๆ ได้ตกลงไว้

5. เพื่อส่งเสริมบุคลากรห้องสมุดในด้านการศึกษา อบรม และให้ความช่วยเหลือในค่านิสิตการอย่างเข้มแข็ง¹

สมาชิก

สมาชิกสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ครั้งแรกมีจำนวน 103 ราย สมาคมได้แบ่งสมาชิกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สมาชิกที่เป็นบุคคล ได้แก่ บรรณารักษ์หรือบุคคลอื่นที่สนใจในงานห้องสมุด
2. สมาชิกที่เป็นสมาคมและสถาบัน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหน่วยงาน หรือสมาคมต่าง ๆ
3. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ สมาชิกที่ให้ความอุปการะแก่สมาคม

ปัจจุบันสมาคมห้องสมุดอเมริกัน มีสมาชิกเฉพาะในสหรัฐอเมริกา 32,338 ราย และสมาชิกทั่วโลก 33,767 ราย²

สมาคมได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงินจาก แอนดรู คาร์เนกี (Andrew Carnegie) เศรษฐีชาวอเมริกันผู้เห็นประโยชน์ในกิจการห้องสมุดได้บริจาคเงินให้แก่สมาคมเพื่อจะได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการที่วางไว้ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน

¹ ALA Handbook of Organization 1976 - 1977, (Chicago-III. ALA 1967), p. 1.

² ALA Member Directory 1977. (Chicago : ALA, 1977), p. IV.

ได้รับเงินช่วยเหลือจากมูลนิธิคาร์เนกี เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1902 และได้รับเงินช่วยเหลือตลอดมาจนถึงปี ค.ศ. 1926¹ นอกจากนี้สมาคมมีรายได้จากสมาชิกและจากการขายสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งสมาคมได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นจำนวนมาก

การบริหารงานของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน

สมาคมห้องสมุดอเมริกันมีคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย นายกสมาคม อุปนายก 2 คน เลขานุการบริหาร เภรัญญิก และกรรมการบริหารต่าง ๆ

นายกสมาคมและคณะกรรมการต่าง ๆ ของสมาคมนี้ได้รับเลือกจากสมาชิกของสมาคมและอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี องค์การบริหารของสมาคมมีดังนี้

1. สภา (Council) สภาจะเป็นผู้ร่างนโยบาย มีอำนาจสูงสุดในการพิจารณาตัดสินเรื่องต่าง ๆ
2. คณะกรรมการบริหาร (Executive Board) เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานของสมาคม คณะกรรมการนี้ได้รับเลือกจากสภา
3. คณะกรรมการสมาคม (ALA Committee) รับผิดชอบห้องสมุดต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกสมาคม คณะกรรมการนี้เปลี่ยนไปทุกปี
4. สมาคมประกอบด้วย แผนกต่าง ๆ 13 แผนก แผนกต่าง ๆ เหล่านี้ตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของสภาของสมาคม
5. คณะกรรมการชมรม (Charters) รับผิดชอบในการส่งเสริมอาชีพบรรณารักษ์ในแต่ละภาค

¹ Jean Key Gate, Introduction to Librarianship (New York : McGraw - Hill, 1968), p. 104.

6. สมาคมสาขา (Affiliated Organization) มีทั้งหมด 13 สมาคม ซึ่งตั้งขึ้นและขอเป็นสาขาของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน สมาชิกที่มาร่วมงานบริหารของสมาคมนั้นแต่ละสมาคมจะเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาบริหารงานของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน¹

ปัจจุบันสมาคมห้องสมุดอเมริกันมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองชิคาโก (Chicago) มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานประมาณ 200 คน² ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเข้มแข็งให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสมาคม

กิจกรรมของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน

กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมนั้น เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเป็นผู้ดำเนินงานภายใต้คำแนะนำของผู้บริหาร และคณะกรรมการบริหารของสมาคม ในบางกรณีเมื่อมีกิจกรรมพิเศษเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีสมาคมจะตั้งคณะกรรมการประสานงาน (The Joint Committee) ขึ้น ดังเช่น

สมาคมตั้งคณะกรรมการประสานงานกับสำนักพิมพ์ในด้านการพัฒนาการอ่าน

และได้ตั้งคณะกรรมการประสานงานกับสมาคมการศึกษาแห่งชาติ³ (The National Education Association) เพื่อดำเนินการตามโครงการการศึกษาเพื่อประชาชน

¹ ALA Member directory 1977, p. 1.

² Stevenson, American Library Association, p. 271.

³ Gate, Introduction to Librarianship, pp. 105 - 106.

สมาคมไคสุง เสริมห้องสมุดให้เป็นสถาบันทางวัฒนธรรมของสังคม โดยถือว่าเป็นสถานที่เพื่อการศึกษาตลอดชีพ สมาคมเป็นผู้นำในการวางแผนเพื่อขยายการบริการ และปรับปรุงการบริการของห้องสมุด โดยให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนทั่วไป รัฐบาล และจากท้องถิ่น ส่งเสริมให้รัฐบาลออกกฎหมายห้องสมุด จัดทำเนื้องานเพื่อให้ประชาชน มีเสรีภาพในการอ่าน กระตุ้นให้มีการปรับปรุงการบริการห้องสมุด โดยกำหนดมาตรฐาน ต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดให้มีบุคลากรที่มีคุณภาพ ประจำทำงานในห้องสมุด เพื่อให้ห้องสมุดไปสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ สมาคมห้องสมุด อเมริกันพยายามที่จะช่วยจัดหาวัสดุและอุปกรณ์เพื่อความสะดวกสบายต่าง ๆ ให้แก่ ประชาชน ตลอดจนส่งเสริมในด้านการจัดพิมพ์และการผลิตหนังสือด้วยการจัดให้มีการ ประกวดหนังสือ และให้รางวัลสำหรับหนังสือที่ดีเยี่ยมประเภทต่าง ๆ

สมาคมจัดให้มีการประชุมทุกปี เพื่อให้บรรณารักษ์ซึ่งเป็นสมาชิกได้เข้าร่วม ประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้รับความรู้ต่าง ๆ จากการประชุม จะมีการ ให้รางวัลดีเยี่ยมเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างการประชุมนี้

สมาคมห้องสมุดอเมริกันดำเนินการเพื่อส่งเสริมอาชีพบรรณารักษ์ด้วยความ พยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้อาชีพบรรณารักษ์เป็นวิชาชีพ ด้วยการกำหนดจรรยาบรรณ ของบรรณารักษ์ ปกป้องสถานภาพทางวิชาชีพด้วยการวางมาตรฐานการศึกษา และส่งเสริมให้มีการวิจัย ตลอดจนให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพบรรณารักษ์ ส่งเสริมให้ บรรณารักษ์ได้มีการพัฒนาตนเอง โดยชักจูงให้มีการศึกษาต่อเนื่อง นอกจากนี้สมาคมห้อง สมุดอเมริกันได้จัดพิมพ์วารสารคันทัน และหนังสือต่าง ๆ ทางวิชาชีพเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ บรรณารักษ์ได้ศึกษาหาความรู้ ได้ทราบความเคลื่อนไหวพัฒนาการต่าง ๆ ทางวิชา บรรณารักษศาสตร์ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงการบริการให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ นอกจากนี้ สมาคมจะจัดพิมพ์ด้วยตนเองแล้ว สมาคมยังส่งเสริมให้สำนักพิมพ์อื่น ๆ จัดพิมพ์หนังสือ

ทางวิชาชีพควย¹

บทบาทสมาคมห้องสมุดอเมริกันที่มีต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

สมาคมห้องสมุดอเมริกันมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีแบบแผน แต่เดิมการศึกษาระดับมัธยมเป็นเพียงการฝึกอบรมและฝึกงานในห้องสมุด กล่าวคือ เมื่อมีผู้เข้าทำงานห้องสมุดใหม่ทางห้องสมุดจะจัดให้มีการอบรมและฝึกงาน แต่ต่อมาการขยายตัวของห้องสมุดเพิ่มขึ้นทั้งด้านขนาดและการบริการ บรรณารักษ์ต่างก็เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาความรู้เพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

บุคคลสำคัญที่พยายามจะให้โรงเรียนสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ก็คือ เมลวิลล์ ดิวอี้ (Melvil Dewey) ซึ่งขณะนั้นได้ย้ายจากเมืองแอมเฮิสต์ (Amherst) มารับตำแหน่งบรรณารักษ์ที่วิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia College) ดิวอี้ได้เสนอร่างเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนนี้ต่อที่ประชุมของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองบัฟฟาโล (Buffalo) ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1883 เพื่อให้สมาคมแสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำต่อแผนงานนี้ ปรากฏว่าสมาชิกสมาคมมีความคิดเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย มีทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้าน

กลุ่มฝ่ายสนับสนุนเห็นดีด้วยในการที่จะจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้น

กลุ่มที่คัดค้านเห็นว่า การฝึกงานห้องสมุดแก่ผู้มีความรู้พื้นฐานจากโรงเรียนเป็นวิธีการอบรมวิธีเดียวที่จะได้บรรณารักษ์ที่ดีได้โดยไม่ต้องศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

---

¹"ALA Goal for Action, 1967" ALA Bulletin 61 (September, 1967), pp. 951 - 954.

ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้าน ต่างก็ได้อภิปรายและแสดงเหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่ แต่ก็ไม่สามารถตกลงกันได้ ในที่สุดนายกสมาคมห้องสมุดจึงตัดสินใจให้แต่งตั้งคณะกรรมการ (The Board of Trustee) ขึ้น เพื่อพิจารณาหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อเมลวิด คิวอี้ ได้นำหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์เสนอต่อคณะกรรมการแห่งวิทยาลัยโคสต์เบีย เพื่อขออนุมัติจัดตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์นั้น คณะกรรมการได้อนุมัติให้เปิดสอนได้ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1886¹ โดยให้คิวอี้เป็นผู้จัดทำอาจารย์ผู้บรรยายเอง อาจารย์เหล่านี้ก็คือบรรณารักษ์ที่มีความสามารถ และประสบการณ์มาดำเนินการสอน

เมลวิด คิวอี้ ได้เพียรพยายามในการร่างหลักสูตรอยู่หลายครั้ง เพื่อให้เหมาะสมในการที่จะจัดอบรมเพื่อวิชาชีพ หลักสูตรของคิวอี้เน้นหนักไปในทางภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ² ต่อมาในปี ค.ศ. 1886 คิวอี้ได้เสนอหลักสูตรใหม่ที่ประชุมสมาคมห้องสมุดซึ่งจัดประชุมที่เมืองมิลวอกี้ (Milwaukee) และได้แถลงว่าเขาปรารถนาที่จะให้สมาคมห้องสมุดรับรู้ว่าโรงเรียนคือ โรงเรียน และให้รู้ซึ่งถึงสิทธิและหน้าที่ของห้องสมุดที่จะช่วยสนับสนุนในการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อห้องสมุดอเมริกันอย่างแท้จริง³

ในที่สุดสมาคมห้องสมุดอเมริกันก็ยอมรับหลักการของ เมลวิด คิวอี้ และเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรโดยรวมพิจารณาเรื่องสำคัญ 3 เรื่องด้วย

¹ Sarah K. Vann, Training for Librarianship Before 1923 (Chicago : ALA 1961), p. 28.

² Ibid. p. 33.

³ Ibid. p. 37.

กัน คือ

1. การรับบุคคลเข้าเรียน
2. หลักสูตร
3. การดำเนินงานห้องสมุด¹

ฉะนั้น ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1887 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์แห่งแรกที่ เมลวิลล์ คิวอี้ ตั้งขึ้นคือ School of Library Economy ได้เปิดทำการสอนที่ วิทยาลัยโคลัมเบีย มีนักศึกษา 20 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 17 คน ตลอดเวลาที่ เปิดสอนอยู่ที่โคลัมเบีย นั้น สมาคมห้องสมุดได้ร่วมกันดำเนินงานกับคิวอี้ อย่างใกล้ชิดโดย ตั้งคณะกรรมการ ชื่อว่า ALA Committee on the School of Library Economy² ขึ้น มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดมา

จากการที่คิวอี้รับนักศึกษาหญิงเข้าเรียนนั้น เป็นการขัดต่อกฎของวิทยาลัยที่ไม่รับนักศึกษาหญิงเข้าศึกษา คณะกรรมการวิทยาลัยโคลัมเบียจึงได้สั่งให้ปิดโรงเรียน เมื่อคิวอี้สอนจนจบหลักสูตรเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1889³ และเขาได้ถูกบังคับให้ออกจากตำแหน่งบรรณารักษ์ของวิทยาลัยด้วย ต่อมาเมื่อคิวอี้ไปดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งมลรัฐนิวยอร์ก ก็ได้ย้ายโรงเรียนบรรณารักษ์ไปด้วย ตั้งเป็นโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์แห่งมลรัฐนิวยอร์ก (New York State Library School) เมื่อปี ค.ศ. 1889

¹Ibid., p. 38.

²Ibid., p. 42.

³Ibid., p. 55.

คือได้กำหนดหลักสูตรไว้ดังนี้คือ ถ้าเรียนครบ 2 ปี และสอบได้จะได้ปริญญาตรีบริหารวิทยาศาสตร์ (Bachelor of Library Science) ถ้าเรียนครบ 3 ปี และสอบได้จะได้ปริญญาโท (Master of Library Science M.L.S.) นอกจากนี้ก็ยังมีได้กำหนดหลักสูตรชั้นปริญญาเอกไว้ว่า ถ้าเรียนจบตามหลักสูตรและสอบได้จะได้ปริญญาเอก (Doctor of Library Science D.L.S.) หลักสูตรการศึกษาเหล่านี้คือได้เสนอต่อสมาคมของสมาคมอเมริกันพิจารณาเช่นกัน

ภายหลังจากที่ได้อ้างอิงโรงเรียนบริหารวิทยาศาสตร์ขึ้นแล้ว ก็ได้มีสถาบันต่าง ๆ ขอเปิดสอนวิชาบริหารวิทยาศาสตร์ขึ้นอีกหลายแห่ง สมาคมของสมาคมอเมริกันทำหน้าที่ตรวจสอบโรงเรียนบริหารวิทยาศาสตร์เหล่านี้ และได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งคือ คณะกรรมการอบรมห้องสมุด (Committee on Library Training) เพื่อสำรวจและเป็นตัวแทนในการตรวจสอบการศึกษาอบรมบริหารวิทยาศาสตร์ คณะกรรมการชุดนี้ได้วางมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำขึ้นใน ค.ศ. 1905 เพื่อกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาการเรียนการสอน การสอบและการให้วุฒิบัตรรับรองเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาที่กำหนดและสอบผ่าน¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1915 คณะจารย์แห่งโรงเรียนบริหารศาสตร์อเมริกันได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมโรงเรียนบริหารศาสตร์ (American Association of the Library School) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่รักษามาตรฐานการศึกษาไว้ร่วมกับสมาคมห้องสมุดอเมริกัน²

¹ Ibid., p. 124.

² Frances Lander Spain, "Education for Librarianship in The United State," in ASAIHL Seminar on Library Science in South-east Asia. Bangkok, December 18 - 20, 1964 (Bangkok : Association of Southeast Asian Institution of Higher Learning Chulalongkorn University), p.11.

อนึ่ง ขอเสนอแนะจากรายงานเรื่อง The Training for Library Science ของชาร์ด ซี วิลเลียมสัน (Charles C. Williamson) ผู้ซึ่งได้เงินสนับสนุนจากมูลนิธิคาร์เนกี เพื่อทำการสำรวจสถาบันต่าง ๆ 15 แห่งที่ได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หลักสูตร อาจารย์ การรับนักศึกษาเข้าเรียน ผู้สำเร็จการศึกษา แล้วรายงานสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนเหล่านั้นพร้อมกับข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณารักษศาสตร์ในเวลาต่อมา ข้อเสนอแนะที่มีผลต่อสมาคมห้องสมุดอเมริกันก็คือ "สมาคมควรจะมีหน่วยงานที่รับหน้าที่ควบคุมและรับรองมาตรฐานการศึกษาวรรณารักษศาสตร์"¹ ดังนั้นสมาคมห้องสมุดอเมริกันจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการชั่วคราว (The Temporary Board of Training) ขึ้น ให้ดำเนินงานสำรวจการจัดการศึกษาวรรณารักษศาสตร์ และกำหนดมาตรฐานการอบรมของสถาบันที่จัดการศึกษานี้ทุกระดับโดยเร่งด่วน คณะกรรมการนี้ได้เริ่มโครงการรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ และทำรายงานเกี่ยวกับโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้ตรวจสอบแล้วเสนอต่อสมาคมห้องสมุดอเมริกัน

ต่อมาสมาคมห้องสมุดได้ตั้งคณะกรรมการชุดนี้เป็นการถาวร เป็นส่วนหนึ่งของสมาคมห้องสมุด โดยเรียกว่า คณะกรรมการการศึกษาวรรณารักษศาสตร์ (The Board of Education for Librarianship) ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำและรับรองมาตรฐานการศึกษาวรรณารักษศาสตร์ ให้คำแนะนำ ช่วยขจัดปัญหาทางด้านการบริหารงานบุคคล การศึกษา และพยายามขอความช่วยเหลือจากองค์กร หรือหน่วยงานภายนอกในด้านการเงิน รวมทั้งขออนุมัติจากสมาคมมหาวิทยาลัย เพื่อรับรองวุฒิผู้

¹ Vann, Training Librarianship before 1923, p. 190.

สำเร็จการศึกษาจากสถาบัน¹ นอกจากนั้นคณะกรรมการได้กำหนดศัพท์ทางวิชาการ (Technical Term) เพื่อใช้ในการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีกด้วย การดำเนินงานของคณะกรรมการเป็นที่เชื่อถือตลอดมา จนถึงปี ค.ศ. 1955 สมาคมห้องสมุดได้เปลี่ยนชื่อกรรมการชุดนี้เป็นคณะกรรมการรับรองมาตรฐานแห่งสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA Committee of Accreditation)² คณะกรรมการได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ได้ปรับปรุงโครงการศึกษาอบรม และยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น โดยรับผู้เข้าศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาระดับสูง
2. เพื่อปรับปรุงบริการของห้องสมุด โดยปรับปรุงการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ (เมื่อปรับปรุงการศึกษาคีขึ้น ก็จะมีผลต่อเนื่องถึงการบริการ คือ นำความรู้มาปฏิบัติงานได้ผลดียิ่งขึ้น)
3. แจงให้ผู้ที่จ้างบรรณารักษได้ทราบถึงโรงเรียนที่ผลิตบรรณารักษที่มีคุณภาพ (แจงให้ทราบถึงแหล่งที่ผลิตบรรณารักษ)
4. แจงให้นักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้ทราบแหล่งที่ให้การศึกษามาตรฐาน
5. จัดหาวิธีการที่จะประเมินผลโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ เพื่อให้เป็นที่รับรองของกรรมการรับรองวุฒิของรัฐ
6. ป้องกันมิให้โรงเรียน แผนก (ภาค) วิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันที่ยัง

¹Louis W. Wilson, "Historical Development of Education for Librarianship in the United State," in Education for Librarianship, edited by Bernard Berelson (Chicago : ALA, 1949), pp. 47 - 49.

²Stevenson, American Library Association, p. 277.

ขาดสถานที่ ๆ เหมาะสม อุปกรณ์การสอน คณะจารย์ ได้พัฒนาการหลักสูตรต่อไป¹

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสมาคมห้องสมุดอเมริกันภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานคณะกรรมการการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตั้งแต่ในอดีตนั้น มี 4 ฉบับด้วยกัน คือ

ฉบับแรก ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ทุกระดับ (Minimum Standard for Library School) กำหนดรวมทุกด้านทั้งการจัดองค์การบริหาร การเงิน สถานที่ อุปกรณ์วัสดุครุภัณฑ์ อาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา หลักสูตร เวลาเรียน ตลอดจนวุฒิที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับ มาตรฐานฉบับนี้ออกใช้บังคับใน ค.ศ. 1925 ได้แบ่งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์เป็น 4 ระดับคือ

1. โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ขั้นต้น (Junior Library School) ขึ้นกับห้องสมุด หรือวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย รับผู้ผ่านการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 1 ปี สำเร็จแล้วได้ประกาศนียบัตร
2. โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรี (Senior Undergraduate Library School) ขึ้นกับสถาบันที่ประสาทปริญญา รับผู้ผ่านการศึกษาระดับวิทยาลัย 3 ปี สำเร็จแล้วได้ปริญญาตรี
3. บัณฑิตวิทยาลัยบรรณารักษศาสตร์ (Graduate Library School) เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยอเมริกัน (Association of American Universities) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี และผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตร 1 ปี สำเร็จแล้วให้ปริญญาโท และถ้าศึกษาต่อไปจนครบตามกำหนดก็ให้ปริญญาเอก²

¹Shaffer, The Maturity of Librarianship as a Profession, p. 93.

²"First Annual Report of the Board of Education for Librarianship," ALA Bulletin 19(July 1925) : 235.

ปรากฏว่ามีโรงเรียนที่ได้รับรองวิทยฐานะ 15 แห่ง แต่ไม่มีโรงเรียนใดเข้ามาตรฐานประเภท 3 เลย

ฉบับที่สอง คณะกรรมการการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้ร่างมาตรฐานฉบับใหม่ขึ้น เรียกว่า ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ (Minimum Requirement for Library School) เสนอต่อสมาคมห้องสมุดอเมริกันเพื่อปรับปรุงมาตรฐานใหม่โดยเน้นที่คุณภาพมากขึ้น มาตรฐานฉบับนี้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1933

ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ได้กำหนดโรงเรียนเป็น 3 แบบคือ

แบบที่ 1 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งรับผู้มีวุฒิต่ำสุดชั้นปริญญาตรี ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 2 ปีการศึกษา สำเร็จแล้วจะได้วุฒิปริญญาตรี สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ (Master of Arts in Library Science)

แบบที่ 2 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เพียง 1 ปีการศึกษา รับเฉพาะผู้ที่ผ่านการการศึกษา 4 ปี ในวิทยาลัยมาแล้วสำเร็จแล้วได้วุฒิบรรณารักษศาสตร์บัณฑิต (Bachelor of Library Science) หรือ Bachelor of Science (Library Science)

แบบที่ 3 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เพียง 1 ปีการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี สำเร็จแล้วได้วุฒิปริญญาตรี (Bachelor of Arts) หรือวิทยาศาสตรบัณฑิต (Bachelor of Science)¹

---

¹C.D. Sharma, "Library Science Education in United States, Canada, Great Britain and India," Herald of Library Science. 10 (July 1971) : 223.

มีโรงเรียนที่ได้รับการรับรองตามข้อกำหนดขั้นต่ำนี้ 27 โรงเรียน และก่อนที่
จะเลิกใช้มาตรฐานฉบับนี้ มีโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานถึง 37 แห่ง เข้ามาต
รฐานแบบที่ 1 5 แห่ง แบบที่ 2 17 แห่ง และแบบที่ 3 15 แห่ง¹

ฉบับที่สาม คณะกรรมการได้ปรับปรุงมาตรฐานขึ้นใหม่เมื่อ ค.ศ. 1951 เพื่อ
ให้เหมาะสมกับนโยบายการศึกษาที่เปลี่ยนไปโดยมีคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะของสมาคม
ห้องสมุดอเมริกัน ร่วมกับสมาคมโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์อเมริกัน พิจารณาร่างมาตรฐาน
ฉบับใหม่ มาตรฐานฉบับนี้ไม่ได้เน้นแบบต่าง ๆ ของโรงเรียน แต่กำหนดการศึกษา
วิชาบรรณารักษศาสตร์ไว้อย่างมาก 5 ปี สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ได้มีการปรับปรุงมาตรฐานฉบับนี้อีกใน ค.ศ. 1957 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่ได้
รับรองวิทยฐานะในระยะนั้นมี 36 โรงเรียน 33 แห่งอยู่ในสหรัฐอเมริกา อีก 3 แห่ง
อยู่ในแคนาดา² (สมาคมห้องสมุดแคนาดาได้รวมใช้มาตรฐานเดียวกับสมาคมห้องสมุด
อเมริกัน)

ฉบับที่สี่ สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้รับมอบอำนาจจาก National Commission
on Accreditation ให้ร่างมาตรฐานเพื่อการรับรองวิทยฐานะ (Standard for
Accreditation) ขึ้นในปี ค.ศ. 1972 ซึ่งเป็นมาตรฐานฉบับล่าสุด มีวัตถุประสงค์
เพื่อเป็นการแนะแนวทางในการศึกษาที่เปลี่ยนไปในอนาคต

¹C. Edward Carroll, The Professionalization of Education
for Librarianship (Metuchen, N.J. : The Scarecrow Press, 1970),
pp. 49 - 50.

²Spain, Education for Librarianship in the United State,
p. 13.

การรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ฉบับนี้กำหนดเฉพาะการศึกษาในระดับปริญญาโท โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จะต้องแสดงความจำนงที่จะเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้สมาคมห้องสมุดทราบ คณะกรรมการรับรองมาตรฐานของสมาคมจะไปตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียนก่อนที่จะให้การรับรอง ในปัจจุบันนี้มีโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสมาคมห้องสมุดทั้งหมด 64 แห่ง เป็นโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา 62 แห่ง และในแคนาดาอีก 2 แห่ง¹

เพื่อที่สมาคมจะได้ดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์อย่างกว้างขวาง สมาคมจึงได้ตั้งสำนักงานเพื่อการศึกษา (Office of the Library Education) ขึ้นในปี ค.ศ. 1966² ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร บรรณารักษ์ และนักการศึกษาทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ รับผิดชอบในด้านการศึกษาต่อเนื่อง และพิจารณาถึงความต้องการทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ ศึกษาโครงการการศึกษาและการศึกษาต่อเนื่องของบุคลากรห้องสมุด ให้มีกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในด้านการศึกษา รวบรวมผลพิจารณาเกี่ยวกับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์และบรรณารักษ์ นอกจากนี้ยังเป็นตัวแทนในด้านการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์กับกลุ่มวิชาอื่น ๆ วางแผนและพิจารณาโครงการศึกษาและวิจัย เพื่อการปรับปรุงและขยายการศึกษาทางวิชาชีพ ตลอดจนคัดเลือกเอกสารและสนับสนุนให้จัดพิมพ์เอกสารทางวิชาบรรณารักษศาสตร์

แผนการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในด้านการศึกษาต่อเนื่อง โดยเป็นผู้สนับสนุนและกระตุ้นให้โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จัดให้มีการศึกษาต่อเนื่อง เป็นหลักสูตรระยะสั้น หรือจัดในรูปการประชุม บำรุงตา สัมนา

¹ALA Handbook of Organization 1967-1977, pp. 92 - 94.

²Stevenson, American Library Association, p. 277.

อภิปรายในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้บรรณารักษ์ที่เรียนจบและปฏิบัติงานห้องสมุดแล้วได้เข้ารับการศึกษาอบรม หรือเข้าฟัง เพื่อได้ทราบถึงความก้าวหน้าทางวิชาการซึ่งจะได้นำมาปรับปรุงการบริการห้องสมุดให้ดียิ่งขึ้น

แผนการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จะมีหน่วยการศึกษาต่อเนื่อง (Continued Education Section) เป็นผู้ดำเนินงาน ได้จัดทำหนังสือทำเนียบนาม (directory) รวบรวมรายชื่อสถาบันที่จัดให้มีการศึกษาต่อเนื่องสำหรับบรรณารักษ์ขึ้น ซึ่งจัดพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1972 โดยออกเดือนละ 2 ครั้ง แต่เดิมรายชื่อเหล่านี้จะจัดพิมพ์อยู่ในสารแจ้งข่าว (LED Newsletter) ในนามานุกรมนี้จะรวบรวมสถาบันที่ทำการอบรม (workshop) การประชุม หลักสูตรระยะสั้น (Short Course) สถาบันและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์¹

นอกจากนี้สมาคมห้องสมุดอเมริกัน ได้ให้ความช่วยเหลือแก่บรรณารักษ์จากต่างประเทศที่เข้ามาศึกษา อบรม หรือดูงานทางกิจการห้องสมุดต่าง ๆ อีกด้วย

สำหรับกิจกรรมของสมาคมห้องสมุดอเมริกันในด้านการศึกษาอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ต่างประเทศ สมาคมได้มีส่วนช่วยวางรากฐานทางการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยเคอิโอะ (Keio) ในปี ค.ศ. 1951 จัดหลักสูตรการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้วางโครงการพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้แก่มหาวิทยาลัยแห่งชาติไต้หวัน (The National Taiwan University) ช่วยตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโทให้แก่มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ (The University of Phillipines) และช่วย

---

¹Continued Education," American Library Journal 2 (December 1976) : 132.

พัฒนาโครงการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเดลี (The University of Delhi)¹

สมาคมห้องสมุดอังกฤษ

สมาคมห้องสมุดอังกฤษตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1877 หลังจากสมาคมห้องสมุดอเมริกันเพียง 1 ปี นับว่าเป็นสมาคมห้องสมุดที่เก่าแก่และใหญ่เป็นอันดับรองจากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน

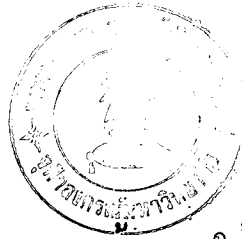
สมาคมกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในธรรมนูญของสมาคมใน ค.ศ. 1898 ไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อเป็นแหล่งรวมบุคคลในอาชีพบรรณารักษ์และผู้สนใจโดยการจัดประชุมทางวิชาการ เพื่ออภิปรายถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับห้องสมุด
2. เพื่อส่งเสริมการบริหารงานห้องสมุดให้ดีขึ้น
3. เพื่อจัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และให้ประกาศนียบัตรรับรองคุณวุฒิ
4. เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งห้องสมุดเพื่อให้ประชาชนได้ใช้บริการค้นคว้า และยืมหนังสือ
5. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและวิจัยทางบรรณานุกรม

ต่อมาวัตถุประสงค์นี้ได้เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของโลก โดยได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ใหม่ในธรรมนูญของสมาคม ปี ค.ศ. 1975 ดังต่อไปนี้

1. เพื่อรวมบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสนใจในงานห้องสมุด โดยการจัดประชุมพบปะเพื่อการอภิปรายถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อห้องสมุดหรือการดำเนินงาน

¹Jain, Professional Association and Development of Librarianship, p. 37.

2. เพื่อส่งเสริมการบริหารงานห้องสมุดให้ดีขึ้น
3. เพื่อส่งเสริมฐานะและคุณภาพเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้ก้าวหน้ามั่นคง
4. เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกฎหมายห้องสมุดในประเทศต่าง ๆ ทั้งในอังกฤษ สหราชอาณาจักร และไอร์แลนด์
5. เพื่อส่งเสริมการจัดห้องสมุดเพื่อบริการและให้ประชาชนได้ยืม
6. พิจารณากฎหมายที่มีผลต่อห้องสมุดประชาชน และส่งเสริมให้ออกกฎหมาย ในด้านบริการหรือการขยายห้องสมุดประชาชน
7. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและวิจัยทางบรรณานุกรม
8. เพื่อรวบรวมตรวจสอบและจัดพิมพ์ (สิ่งพิมพ์ทุกชนิดรวมถึงวารสาร) ที่ให้ ชอสนเทศเพื่อบริการหรือเพื่อความสนใจของสมาชิกของสมาคม หรือเพื่อส่งเสริมวัตถุประสงค์ของสมาคม
9. เพื่อก่อตั้ง บำรุงรักษาห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์
10. เพื่อจัดให้มีการสอบ และให้วุฒิปัตริรับรองแก่ผู้สอบได้
11. ดำเนินทุกอย่างตามกฎหมายเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น¹

การบริหารงานของสมาคม

สมาคมมีคณะกรรมการบริหารซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือก 60 คน และมีคณะกรรมการถาวร 7 คณะ คือ คณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการห้องสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดสถาบันการศึกษา ห้องสมุดแพทย์ และห้องสมุด เฉพาะ คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน คณะกรรมการสิ่งพิมพ์ คณะกรรมการวิจัย

¹ Royal Charter and Bye Law of the Library Association

และพิจารณาการ และคณะกรรมการจัดสอบ¹ คณะกรรมการนี้จะเลือกตั้งทุกปี

สมาคมมีสำนักงานอยู่ที่ เลขที่ 7 ถนนริคจเมาท์ (Ridgemount) ลอนดอน (London) มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานประมาณ 65 คน มีตำแหน่งเป็นบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มีเลขานุการบริหาร ทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง เพื่อบริหารงานให้สอดคล้องกับคณะกรรมการต่าง ๆ ที่ได้รับเลือก สมาคมจะมีนายกสมาคม 1 คน และอยู่ในตำแหน่ง 1 ปี เท่านั้น

สมาชิก

สมาคมห้องสมุดอังกฤษมีสมาชิกทั้งเป็นบุคคลและสถาบันโดยไม่จำกัดเฉพาะประเทศใด สมาชิกยังแบ่งเป็นสาขา (Branches) และเป็นคณะ (Groups) สาขาต่าง ๆ ของสมาคมในสหราชอาณาจักรมีถึง 12 สาขา แบ่งตามภูมิศาสตร์

สมาชิกของแต่ละสาขาเป็นผู้ที่ได้เลือกมาจากกลุ่มสมาชิกของสาขาที่มีอยู่ เพื่อบริหารงานของสาขาและในแต่ละสาขาจะมีตัวแทนจากสมาคมห้องสมุดไปดำเนินงานแห่งละ 3 ปี เพื่อทำหน้าที่และจัดกิจกรรมที่สมาชิกสนใจ อาจจัดในรูปการประชุมทางวิชาการ การฝึกอบรมตลอดจนการออกสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

ปัจจุบันสมาคมห้องสมุดอังกฤษมีสมาชิกทั้งหมด 23,537 ราย²

¹ D.D. Haslam, "A Short History of the Library Association," Journal Librarianship 6(July 1974) : 138.

² "Membership of Library Association," Library Association Record, 79 (January 1977) : iv.

สมาคมห้องสมุดมีรายได้จากค่าบำรุงจากสมาชิก การจำหน่ายสิ่งพิมพ์ของสมาคม และได้เงินบริจาคจากบุคคล มูลนิธิ และองค์การต่าง ๆ

กิจกรรม

สมาคมห้องสมุดอังกฤษมีบทบาทในด้านการส่งเสริมทางอาชีพบรรณารักษ์อยู่มากมายหลายประการ คือ ส่งเสริมปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเฉพาะ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาบุคลากรห้องสมุดโดยจัดให้มีการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ และให้วุฒิบัตรรับรองความสามารถเมื่อสอบผ่าน ได้กำหนดอัตราเงินเดือนของบรรณารักษ์ ออกกฎหมายห้องสมุด ส่งเสริมงานวิจัยทางวิชาชีพ จัดพิมพ์หนังสือเอกสารและวารสาร เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่สมาชิก ร่วมกับสมาคมต่างประเทศ เช่น สมาคมห้องสมุดอเมริกันในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งยังได้ร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดประเทศอื่น ๆ จัดตั้งสหพันธสากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบันขึ้น

บทบาทของสมาคมห้องสมุดอังกฤษกับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์

สมาคมห้องสมุดอังกฤษเป็นจักรกลสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศอังกฤษ นับตั้งแต่การเรียนการสอน การให้ปริญญา และประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษศาสตร์แก่สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยสมาคมได้กำหนดหลักสูตรและจัดทำหนังสือคู่มือสำหรับผู้ที่จะเข้าสอบเป็นประจำทุกปี ผู้ที่จะเข้าสอบอาจศึกษาจากตำราด้วยตนเองหรือเข้าเรียนในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์หลายแห่งซึ่งมีสอนทั้งบางเวลา (part time) และเต็มเวลา (Full Time)

แต่เดิมการสอบจะกำหนดให้สอบ 6 หมวดวิชา ถ้าสอบได้ 4 หมวดวิชา สมาคมจะมอบวุฒิบัตร Associate of Library Association (A.L.A.) ถ้าสอบได้ทั้ง

6 หมวดวิชาสมาคมจะมอบวุฒิบัตร Fellowship¹

ต่อมาสมาคมจัดหลักสูตรใหม่เพื่อให้เหมาะสมโดยการจัดระดับการสอบออกเป็น

3 ระดับคือ

1. การสอบเบื้องต้น (Elementary Examination)
2. การสอบชั้นกลาง (Intermediate Examination)
3. การสอบขั้นสุดท้าย (Final Examination)²

ถ้าสอบเบื้องต้น และชั้นกลางได้ สมาคมจะให้วุฒิบัตร Associate of Library Association (A.L.A.) ซึ่งเทียบเท่าปริญญาตรีของประเทศอื่น และถ้าสอบขั้นสุดท้ายได้ สมาคมก็จะให้วุฒิ Fellow of Library Association (F.L.A.) ซึ่งเทียบเท่าปริญญาโท ในสมัยนั้นผู้ที่สอบได้วุฒิของสมาคมห้องสมุดเท่านั้นจึงจะเป็นบรรณารักษ์วิชาชีพได้

ในการจัดดำเนินการเกี่ยวกับการสอนต่าง ๆ ของสมาคมนั้น สมาคมได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเรียกว่า คณะกรรมการการศึกษาอบรมแห่งสมาคมห้องสมุด (Committee on the Training of Library Association) ซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1880³ คณะกรรมการนี้มีหน้าที่วางหลักสูตรการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และจัดให้มีการสอบขึ้นปีละ 2

---

¹K.C. Harrison, The Library and The Community (London : Andre Deutsch, 1966), p. 10.

²Henry A. Sharp, The Approach to Librarianship; a Guide to the Profession and to the Elementary Examination of the Library Association (London : Grafton, 1934), p. 32.

³Harrison, The Library and the Community, p. 101.

ครั้งในเดือนพฤษภาคม และธันวาคม ระยะเวลาการสอบเป็นบรรณารักษะตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสุดท้ายจะคงใช้ระยะเวลาดังนี้ คือ

การสอบขั้นต้น	ใช้เวลา	1 ปี	
การสอบชั้นกลาง	ใช้เวลา	1 ปี	รวมเป็น 2 ปี เมื่อสอบได้จะไต่คุณวุฒิ

A.L.A.

ส่วนการสอบขั้นสุดท้าย สมาคมห้องสมุดโคโลราโดแบ่งการสอบออกเป็น 3 ภาค คือ

ภาคที่ 1	ใช้เวลา	1 ปีครึ่ง	
ภาคที่ 2	ใช้เวลา	1 ปี	
ภาคที่ 3	ใช้เวลาอีก	$\frac{1}{2}$ ปี	เมื่อสอบได้จะไต่คุณวุฒิ F.L.A.

รวมการสอบทุกระยะจะคงใช้เวลาทั้งหมด 5 ปี แต่ที่เป็นจริงผู้สมัครเข้าสอบจะคงใช้เวลาอย่างน้อย 6 ปี¹ จึงจะสอบได้ประกาศนียบัตรชั้นสูงของสมาคมห้องสมุด

การจัดสอบเพื่อให้ไต่คุณวุฒิของสมาคมห้องสมุดอังกฤษนี้ดำเนินเรื่อยมาด้วยดีจนถึง ค.ศ. 1964 สมาคมได้กำหนดหลักสูตรการสอบเพื่อให้ไต่คุณวุฒิ F.L.A. ขึ้นใหม่ โดยกำหนดให้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ซึ่งถือว่าสอบได้²

อนึ่ง ในการกำหนดหลักสูตรการสอบวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันต่าง ๆ สมาคมโคโลราโดดำเนินการร่วมกับสมาคมห้องสมุดเฉพาะ (The Association of Special Libraries and Information Bureaux) และโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ซึ่งเริ่มเปิดสอนในวิทยาลัยโดยสมาคมเสนอให้ทางโรงเรียนรับผิดชอบในการสอบเอง ไม่ต้องสอบกับสมาคมอีก นอกจากนี้สภาการรับรองวิทยฐานะแห่งชาติ (The Council for National Academic

¹Sharp, The Approach to Librarianship, pp. 60. -

²Bramly, World Trend in Library Education, p. 35.

Award C.N.A.A.) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1964¹ มีฐานะเป็นองค์การอิสระที่ตั้งขึ้น โดยมีกฎหมายคุ้มครอง ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสมาคมห้องสมุดในการกำหนดหลักสูตรให้กับ สถาบันการศึกษาที่จัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสภาการรับรองวิทยฐานะแห่งชาติ (C.N.A.A.) จะเป็นผู้ให้ปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ให้แก่สถาบัน ซึ่งไม่สามารถ ให้ปริญญาตรีเองได้ สถาบันเหล่านี้ได้แก่โรงเรียนโพลีเทคนิค (Polytechnic Schools) ต่าง ๆ

อย่างไรก็ดีแม้โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่สอนในระดับวิทยาลัยจะมีหลักสูตรและ จัดสอบของตนเอง สมาคมก็ยังคงสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิดและรักษามาตรฐานการสอนอยู่ โดยที่สมาคมได้ตั้งคณะกรรมการขึ้น เรียกว่า Library Association's Board of Assessors² ขึ้นมาทำหน้าที่นี้

สำหรับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในครั้งนั้น มีการสอนเป็น อิสระ สมาคมห้องสมุดอังกฤษไม่ได้มีส่วนเข้ารับผิดชอบ แม้สมาคมพยายามที่จะเข้าไปสอดแทรกในการจัดดำเนินการของมหาวิทยาลัย แต่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่ยอมรับ ทางดำเนินการ กิจการภายในของตนเอง อีกประการหนึ่ง การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีหน่วยงาน ชื่อ The University Grant Committee (U.G.C.) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลทำหน้าที่ให้คำแนะนำการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยอยู่ และคณะกรรมการนี้จะให้อิสระในการดำเนินงานของแต่ละมหาวิทยาลัย ฉะนั้น ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย จึงจัดหลักสูตรการสอน การสอบ และให้ปริญญาของตนเอง

¹ วิจิตร ศรีสอน, "การรับรองมาตรฐานและวิทยฐานะสถาบันอุดมศึกษา," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 11 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2519) : 22 - 23.

² Ibid., p. 30.

จึงอาจกล่าวได้ว่า สมาคมห้องสมุดอังกฤษมีบทบาทเฉพาะโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ที่จัดสอนในระดับค่าความหาวิทยาลัยลงไปเท่านั้น

ในต่างประเทศ เนื่องจากประเทศอังกฤษมีประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก อยู่ในเครือจักรภพ ฉะนั้นประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จึงได้นำแบบปฏิบัติงานของสมาคมห้องสมุดอังกฤษเป็นแม่แบบบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ได้สมัครสอบ A.L.A. และ F.L.A. จากสมาคมห้องสมุดอังกฤษ เพื่อที่จะได้เป็นบรรณารักษวิชาชีพ โดยมีสมาคมห้องสมุดในประเทศตนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน สมาคมที่เลียนแบบการจัดสอบ และมอบวุฒิบัตรต่าง ๆ ของสมาคมห้องสมุดอังกฤษนั้น คือสมาคมห้องสมุดออสเตรเลีย

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมดนั้นแสดงให้เห็นว่า สมาคมห้องสมุดอเมริกันและสมาคมห้องสมุดอังกฤษมีบทบาทต่างกันในด้านการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดอเมริกันดำเนินงานเป็นผู้ควบคุมการศึกษาทุกระดับโดยการวางมาตรฐาน และรับรองวิทยฐานะให้แก่สถาบันที่จัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยที่สมาคมจะต้องตรวจสอบในทุกด้านทั้งด้านการบริหาร การดำเนินงาน สถานที่ การเงิน คณาจารย์ หลักสูตร ตลอดจนคุณภาพของผู้สมัคร เรียนนีให้อยู่ในมาตรฐานที่สมาคมได้วางไว้ แล้วสมาคมห้องสมุดอเมริกันจึงจะรับรองวิทยฐานะของสถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เท่านั้น

แต่สมาคมห้องสมุดอังกฤษ จะรับรองวิทยฐานะของบุคคล โดยทำหน้าที่จัดสอบเพื่อผลิตบรรณารักษวิชาชีพ และกำหนดหลักสูตรการจัดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เข้าควบคุมโรงเรียนที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งที่สอนเต็มเวลา (full time) และสอนบางเวลา (part time) และเข้ามีส่วนร่วมด้วยสถาบันต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับค่าความหาวิทยาลัยในการจัดหลักสูตรการสอน และสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้ได้ส่งนักศึกษาเข้าสอบกับสมาคม แม้ภายหลังสถาบันเหล่านี้จะขยายการสอนถึงระดับปริญญาโท โดยมี The

Council For National Academic Award มามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรและจัดสอนเพื่อให้ปริญญาก็ตาม สมาคมก็ยังคงมีส่วนควบคุมอย่างใกล้ชิด นอกจากการศึกษาในมหาวิทยาลัยเท่านั้นที่สมาคมไม่ได้เข้าไปมีบทบาทอะไรเลย

การดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดอเมริกันและสมาคมห้องสมุดอังกฤษนี้มีอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ที่เริ่มต้นพัฒนาทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ และมีการจัดตั้งสมาคมห้องสมุดขึ้น เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริการห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยเอาแบบอย่างจากสมาคมทั้งสองประเทศ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมาเลเซียและสิงคโปร์

ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ในอดีตเป็นประเทศเดียวกัน¹ อยู่ในความปกครองของประเทศอังกฤษ ฉะนั้นประวัติของสมาคมทั้งสองจึงเกี่ยวของสัมพันธ์กัน แต่เดิมสมาคมห้องสมุดมีชื่อว่า ชมรมห้องสมุดมาเลย์ (The Malayan Library Group) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1955 โดยมีบรรณารักษ์จากสิงคโปร์ 47 คน และบรรณารักษ์มลายา 14 คน ได้ประชุมกันเมื่อวันที่ 5 มกราคม ค.ศ. 1955 และตกลงตั้งเป็นชมรมห้องสมุดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อรวบรวมบุคคลที่ทำงานและผู้สนใจในงานห้องสมุด
2. เพื่อส่งเสริมการบริหารงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อกระตุ้นให้จัดตั้งห้องสมุดและให้มีการปรับปรุงงานห้องสมุดในมลายา
4. เพื่อส่งเสริมให้จัดระบบการศึกษาและอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์

---

¹Hedwig Anuar, "Malayan Library Groups to the Library Association of Singapore : The First Six Years," Singapore Library Journal 1 (April 1961) : 2.

5. เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านห้องสมุดพร้อมทั้งประชุมพบปะกันระหว่างบรรณารักษ์เพื่อใ้บรรณดุถึงวัตถุประสงค์ที่เื้อวางไว้ข้างตน

ชมรมห้องสมุดได้ดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงินจากมูลนิธิเอเซีย กิจกรรมของชมรมได้ขยายมากขึ้น ชมรมได้ทำรายงานเกี่ยวกับการสำรวจห้องสมุดต่าง ๆ ในมลายู และเสนอต่อรัฐบาลให้จัดตั้งห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียนที่เหมาะสมทั้งคานสถานที่และหนังสือ พร้อมกันนั้นก็กระตุ้นให้รัฐบาลออกกฎหมายเกี่ยวกับห้องสมุดโดยมีบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์สูงร่วมดำเนินงาน ชมรมห้องสมุดดำเนินงานมาด้วยคั้งถึง ค.ศ. 1957 ได้มีการประชุม The Federation of Asian Library Association ขึ้นที่ประเทศญี่ปุ่นในเดือนพฤศจิกายน มีผู้แทนจากชมรมห้องสมุดมลายู 3 คน ในจำนวนนี้มีผู้แทนจากสิงคโปร์ด้วย ปรากฏว่าที่ประชุมไม่ยอมรับว่าผู้แทนจากสิงคโปร์เป็นผู้แทนของชมรมห้องสมุดมลายู ทำให้สิงคโปร์ไม่พอใจ ดังนั้นจึงได้เปลี่ยนชื่อชมรมห้องสมุดเป็นสมาคมห้องสมุดมลายูและสิงคโปร์ ใน ค.ศ. 1958¹ อนึ่ง สมาคมห้องสมุดมลายูได้เปลี่ยนเป็นสมาคมห้องสมุดมาเลเซีย เมื่อ ค.ศ. 1963 เนื่องจากมลายูได้เปลี่ยนชื่อเป็นประเทศมาเลเซีย

ต่อมาเมื่อสิงคโปร์ได้แยกออกเป็นประเทศอิสระไม่ขึ้นต่อมาเลเซีย เมื่อ ค.ศ. 1965 สมาคมห้องสมุดสิงคโปร์จึงแยกออกเป็น Library Association of Singapore เมื่อ ค.ศ. 1966²

¹Ibid., p. 3.

²Josephine R. Fang and Alice H. Songe. Handbook of National and International Library Association (Chicago : ALA 1973), p. 200.

การบริหารงานของสมาคม

ทั้งสมาคมห้องสมุดมาเลเซียและสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์ มีคณะกรรมการบริหารงานและจัดองค์การของสมาคมคล้ายคลึงกัน คือ สมาคมมีคณะกรรมการบริหาร เรียกว่า สภา (Council) สมาคมห้องสมุดมาเลเซีย มี นายกสมาคม อุปนายก เลขานุการ กิตติมศักดิ์ เภรชฎิกิตติมศักดิ์ และคณะกรรมการซึ่งได้รับเลือกจากการประชุมสามัญประจำปี สำหรับสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์ มีนายกสมาคม อุปนายก เลขานุการ เภรชฎิก และยังมีผู้ตรวจบัญชีอีก 2 คน และคณะกรรมการที่เลือกตั้งอีก 7 คน¹ สมาคมทั้งสองมีรายได้จากสมาชิก จากการขายสิ่งพิมพ์ของสมาคม และได้รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิต่างๆ ในประเทศ ซึ่งให้ความช่วยเหลือเฉพาะโครงการต่างๆ ที่สมาคมเฝ้าจัดทำขึ้น

กิจกรรมของสมาคม

ถึงแม้ว่าสมาคมห้องสมุดทั้งสองจะแยกออกจากกันแล้วก็ตาม แต่การดำเนินงานของสมาคมยังคงร่วมมือกันอย่างไม่ขาดสาย เพื่อพัฒนาการทางวิชาชีพบรรณารักษ์ เป็นคนว่าใครร่วมกันสำรวจห้องสมุดโรงเรียนเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น นำเรื่องอัตราเงินเดือนของบรรณารักษ์เสนอต่อรัฐบาล สืบนายหาข้อตกลงในการห้ามตีตราการหนังสือภาษา馬來 ภาษากัน และภาษาทมิฬ นอกจากนี้ยังจัดพิมพ์หนังสือเอกสาร และวารสารเพื่อเผยแพร่วิชาการและเสริมความรู้แก่บรรณารักษ์จัดให้มีการประชุมสัมมนา และจัดอบรมในเรื่องต่างๆ และจัดให้มีการประชุมบรรณารักษ์เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ (Conference of Southeast Asian Librarians CONSAL)²

¹ "Library Association of Singapore (Persatuan Perpustakaan Singapore) Appendix, "Singapore Libraries Journal 3 (1973) : 93.

² ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น Congress of Southeast Asian Librarians ส่วนชื่อย่อยังคงใช้ กอนซาล (CONSAL) ตามเดิม

1970 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างความร่วมมือในระดับชาติของประเทศสมาชิก
 ในอันที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในหมู่บรรณารักษ์ ผู้เชี่ยวชาญวิชาบรรณารักษ์
 ศาสตร์ สมาคมห้องสมุดองค์การต่าง ๆ เพื่อพัฒนาห้องสมุดในด้านการบริหาร เทคนิค
 การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และ สหศาสตร์ การฝึกอบรม การให้บริการ เอก
 สารและข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัย ตลอดจนการบริการบรรณานุกรม นอกจากนี้สมาคมห้อง
 สมุดทั้งสองได้รวมเป็นสมาชิกกับสหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุด และสถาบันอื่กด้วย
 สมาคมห้องสมุดมาเลเซียและสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์ ได้ร่วมกันตั้งคณะกรรมการ
 ร่วมกันขึ้นเพื่อรวมกิจกรรมในด้านการบริการห้องสมุด และบรรณานุกรม (The Joint
 Standing Committee on Library Cooperation and Bibliographical
 Service JSCICBS) คำเนิการเกี่ยวกับโครงการสมัครและบรรณานุกรมแห่งชาติ
 ของสิงคโปร์และบรูไนเสนอแนะให้มีกฎการยืมระหว่างห้องสมุด ทำแบบฟอร์มมาตรฐาน
 เกี่ยวกับบัตรยืมและสถิติห้องสมุดคณะกรรมการ JSCLCBS ได้จัดตั้งคณะกรรมการ
 อีกร 2 คณะ คือ คณะอนุกรรมการคานไมโครฟอร์ม (The Sub Committee on
 Microforms, SCOM) เพื่อกำเนิการทางคานวัสดุย่อส่วนโดยให้คำแนะนำปัญหา
 และเป็นผู้ประสานงานเกี่ยวกับวัสดุย่อส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 กับตั้งคณะอนุกรรมการคานบัตรรายการ และวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือ
 (Sub Committee on Cataloging and Classification SCAC)
 เพื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับบัตรรายการและวิเคราะห์หมวดหมู่วัสดุสิ่งพิมพ์สาขาวิชา
 ต่าง ๆ โดยกำหนดกฎเกณฑ์ในการทำบัตรรายการของสิ่งพิมพ์โดยเจาะในประเศ
 สิงคโปร์ และมาเลเซีย¹

¹Hedwig Anuar, "Malaysian Library Association, "in
Encyclopedia of Library and Information Science 17 (1976) : 14

สมาคมห้องสมุดมาเลเซีย และสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์ได้ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในด้านการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในประเทศทั้งสอง โดยตั้งคณะกรรมการร่วมกันชื่อว่า คณะกรรมการถาวรเพื่อการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ (Joint Standing Committee on Library Education) ซึ่งตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1966¹ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาถึงความต้องการทางการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และการศึกษาต่อเนื่องของบุคลากรห้องสมุด และเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะกรรมการนี้จะประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

คณะกรรมการได้เล็งเห็นว่า ถึงเวลาที่ควรจะต้องจัดให้มีการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์อย่างมีแบบแผนขึ้นแล้ว และควรจัดสอนในมหาวิทยาลัยของแต่ละประเทศ โดยเสนอบันทึกตอคณะกรรมการวางแผนการศึกษาชั้นสูง (The Higher Education Planning Committee) แห่งรัฐมาเลเซียในปี ค.ศ. 1967 รัฐบาลได้ยอมรับและเสนอให้ตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ขึ้นที่มหาวิทยาลัยมาเลเซีย (University of Malaysia) และมหาวิทยาลัยปีนัง (University of Penang) ซึ่งทั้งสองมหาวิทยาลัยแสดงความสนใจยอมรับที่จะตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ขึ้น

ก่อนหน้านี้ สมาคมห้องสมุดทั้งสองได้ร่วมกันจัดตั้งโรงเรียนเพื่ออบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์แก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดของ 2 ประเทศขึ้น ตั้งแต่ ค.ศ. 1960 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดสมัครสอบเพื่อให้ได้วุฒิปริญญาตรีจากสมาคมห้องสมุดอังกฤษ

---

¹ Philomena Ng Soo Ching, "Country Report Malaysia," in Proceeding of First Conference of Southeast Asian Librarians Held at the University of Singapore on 14 th - 16 th August 1970 (Singapore : Chapman Enterprise, 1972), p. 60.

ต่อมาใน ค.ศ. 1969 คณะกรรมการห้องสมุดโรงเรียนกับสมาคมห้องสมุดมาเลเซียได้จัดให้มีการอบรม (In-service Training) วิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดัสนั้น 3 ครั้ง เพื่ออบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดที่ไม่เคยได้รับการศึกษาทางวิชาชีพเลย และได้เปิดอบรมชั้นที่กัวลาลัมเปอร์ ปีนัง กวนตัน ระหว่างที่โรงเรียนปิดภาค การอบรมนี้ใช้เวลา 1 สัปดาห์ มีการบรรยายการสาธิตใหญ่ และฝึกปฏิบัติ การจัดอบรมแบบนี้ได้จัดติดต่อกันไปอีก 6 ครั้งในระหว่าง ค.ศ. 1970 - 1971¹

บทบาททางการศึกษาของสมาคมห้องสมุดมาเลเซีย

เนื่องจากประเทศมาเลเซียมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิน้อยคน ความต้องการบรรณารักษ์มีสูง ฉะนั้นสมาคมห้องสมุดจึงต้องจัดหลักสูตรบางเวลา (part time course) ขึ้นเพื่อจะเตรียมให้นักศึกษาได้สมัครสอบภาค 1 เพื่อให้ได้วุฒิปริญญา A.L.A. (Associate of Library Association) จากประเทศอังกฤษโดยจัดให้เป็นประจำทุกปี เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 การอบรมหลักสูตรนี้ใช้เวลาาน 100 ชั่วโมง หรือ 25 - 30 วัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 - 1971 ได้เพิ่มระยะเวลาการอบรมเป็น 120 ชั่วโมง (หรือ 30 สัปดาห์)² มีบรรณารักษ์วิชาชีพ (Professional Librarian) เป็นวิทยากรในการอบรม การดำเนินงานของสมาคมเช่นนี้ ทำให้มีบรรณารักษ์วิชาชีพเพิ่มขึ้นทุกปี

นอกจากการอบรมภาค 1 แล้ว สมาคมได้ริเริ่มที่จะเปิดอบรมภาค 2 เพื่อให้สอบวุฒิปริญญา F.L.A. (Fellowship of Library Association) จากสมาคม

¹ J.S. Soo Sai, "The Organization of the Library Profession; in Malaya," in The Organization of Library Profession (München : Verlag Dokumentation, 1976), p. 59.

² Ching, "Country Report : Malaysia," p. 64.

ห้องสมุดอังกฤษ ซึ่งเริ่มจัดให้มีการอบรมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970¹ การอบรมนี้สมาคมได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงินจากมูลนิธิเอเซียตลอดมา

บทบาททางการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์

สมาคมห้องสมุดสิงคโปร์ได้ตั้งคณะกรรมการการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์

(A Standing Committee on Library Education) ขึ้นในปี ค.ศ. 1972²

เพื่อดำเนินงานต่าง ๆ คือ

1. พิจารณาความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ และพัฒนาการโครงการศึกษา
2. ให้คำแนะนำเฉพาะเรื่องในการศึกษาและวิจัยแก่บรรณารักษ

คณะกรรมการประกอบด้วย หัวหน้าบรรณารักษห้องสมุดใหญ่ ๆ ในสิงคโปร์ นับว่าเป็นคณะกรรมการการศึกษาเพื่อบรรณารักษวิชาชีพโดยตรง มีการจัดหลักสูตรการอบรมเรื่องการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานบริการของสมุด โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากบรรณารักษอาวุโสและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมาเป็นวิทยากรในการอบรม มีบรรณารักษเข้ารับการอบรมถึง 33 คน³

¹ Ibid.

² Chan Thye Seng and Wee Joo Gim, "Professional and Career Development Opportunities of Librarian in Singapore," in Education and Training for Librarianship in Southeast Asia. Edited by Marina G. Dayrit and Namnama P. Hidalgo. (Quezon City : University of the Philippines Library, 1975), p. 167.

³ Ibid.

นอกจากนี้คณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้บรรณารักษ์ผู้ซึ่งจะสอบเพื่อรับวุฒิบัณฑิต F.L.A. (Fellowship of Library Association) จากสมาคมห้องสมุดอังกฤษ และผู้ที่จะทำปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์ได้ทำวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และในคานกำลังคนที่ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ในสิงคโปร์

จะเห็นได้ว่าสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์และสมาคมห้องสมุดมาเลเซียมีบทบาทอยู่มากต่อการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมทั้งสองได้เสนอให้จัดตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในมาเลเซียสมาคมห้องสมุดให้ความสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง ในอันที่จะให้มีการสอนในระดับปริญญาโท นอกจากนี้สมาคมห้องสมุดทั้งสองยังได้มีหน้าที่ในฐานะเป็นสื่อกลางในการจัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์นอกเวลาขึ้น เพื่อให้บรรณารักษ์ห้องสมุดได้สมัครสอบเพื่อรับวุฒิบัณฑิตจากสมาคมห้องสมุดอังกฤษ เป็นการช่วยเพิ่มพูนการผลิตบรรณารักษ์ที่มีคุณภาพให้มากยิ่งขึ้น

สมาคมห้องสมุดประเทศญี่ปุ่น

สมาคมห้องสมุดญี่ปุ่น ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1892 โดยมีนายอินากิ ทานากะ (Inagi Tanaka) ผู้อำนวยการห้องสมุดโตเกียว เป็นผู้นำ¹ สมาคมห้องสมุดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการบริการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์ในประเทศญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อการสำรวจและวิจัยการบริหารการดำเนินงานและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานของห้องสมุด
2. เพื่อการศึกษาอบรมบรรณารักษ์และปรับปรุงส่งเสริมเงินเดือนและสถานะภาพของบรรณารักษ์

¹Hatsuo Nakamura, "Japan Library Association," in Encyclopedia of Library and Information Science 13(1975) : 238.

- หนังสือ
- เฉพาะคาน
3. เพื่อทำบรรณานุกรมหนังสือสาขาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดหาหนังสือ
  4. เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ในเรื่องทั่ว ๆ ไป และในเรื่องวิชาการ
  5. เพื่อจัดทำวารสารทางวิชาการ พิมพ์หนังสือชุด หนังสือเล่ม และวัสดุอื่น ๆ
  6. เพื่อกำหนดมาตรฐานห้องสมุดและส่งเสริมให้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ
  7. เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานห้องสมุด และออกแบบอาคารห้องสมุด
  8. เพื่อให้คำแนะนำและสอนเรื่องการวางแผน และการบริหารงานห้องสมุด
  9. เพื่อร่วมมือกับห้องสมุดต่างประเทศ และห้องสมุดสากล
  10. เพื่อร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ในอันที่จะให้บรรลุถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสมาคม¹

สมาชิกของสมาคมครั้งแรกมีเพียง 30 ราย เป็นบรรณารักษ์แห่งเมืองโตเกียว เท่านั้น ปัจจุบันสมาคมห้องสมุดญี่ปุ่นมีสมาชิกทั้งหมด 4,420 ราย²

สมาคมห้องสมุดได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงินเป็นครั้งแรกจาก มาร์ควิส ราวอิริน โทกุกาวา (Marquis Rairin Tokugawa) ผู้ซึ่งได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมและดำรงตำแหน่งนายกกิตติมศักดิ์³ เพื่อให้ปรับปรุงและขยายกิจกรรมห้องสมุด

¹ Ibid., pp. 241 - 242.

² Ibid., p. 243.

³ Ibid., p. 239.

การบริหารงานของสมาคม

สมาคมของสมาคมญี่ปุ่นมีสำนักงานตั้งอยู่ที่ Ueno Library ที่เมืองโตเกียว (Tokyo) มีคณะกรรมการบริหารที่ได้รับเลือกจากสมาชิกที่เขาประชุมประจำปี คณะกรรมการมีดังนี้ คือ

1. คณะกรรมการนโยบาย (The Board of Trustee) ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง 125 คน
2. คณะกรรมการอำนวยการ (The Board of Directors) ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง 28 คน

สมาคมของสมาคมจะมีนายกสมาคม 1 คน

สำนักงานมีเจ้าหน้าที่ประจำ 28 คน ทำงานเต็มเวลาและมีเลขานุการบริหารที่ดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง สำนักงานนี้ทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างบรรณารักษ์และประชาชน

องค์การบริหารของสมาคม สมาคมแบ่งเป็น 5 แผนก คือ แผนกของสมาคมประชาชน แผนกของสมาคมมหาวิทยาลัย แผนกของสมาคมโรงเรียน แผนกของสมาคมเฉพาะ และแผนกการศึกษาของของสมาคม แต่ละแผนกจะมีหน่วยงานต่าง ๆ ไปรับทำหน้าที่เฉพาะด้าน นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการ (Committee) เพื่อบริหารงานด้านต่าง ๆ ซึ่งดำเนินงานเฉพาะเรื่อง ดังนี้คือ คณะกรรมการจัดพิมพ์วารสารของสมาคม คณะกรรมการสิ่งพิมพ์ คณะกรรมการคัดเลือกหนังสือ คณะกรรมการจัดหมู่หนังสือ คณะกรรมการให้หัวเรื่อง คณะกรรมการสำรวจของสมาคม คณะกรรมการอาคารของสมาคมและวัสดุอุปกรณ์ คณะกรรมการเอกสาร คณะกรรมการประสานงาน (Liaison Committee) และคณะกรรมการบัญญัติศัพท์

สมาคมของสมาคมญี่ปุ่นมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย การดำเนินงานของสมาคมเป็นการส่งเสริมงานบริการของสมาคม ออกกฎเกณฑ์ในการทำบัตรรายการ แปลหนังสือการจัด

หมู่ศัณยิมของคิวอี้ (Dewey's Decimal Classification) เป็นภาษาญี่ปุ่น จัดประชุมทางวิชาการ จัดอภิปรายเรื่องต่าง ๆ ในคานกิจกรมห้องสมุด และออกวารสารห้องสมุดเพื่อส่งเสริมความรู้ของบรรณารักษ์ จัดพิมพ์หนังสือต่าง ๆ ทางวิชาชีพบรรณารักษ์ และเขาเป็นสมาชิกสหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน

บทบาททางการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดญี่ปุ่น

สมาคมห้องสมุดญี่ปุ่นได้จัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์หลักสูตรระยะสั้นสำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดในปี ค.ศ. 1903 ซึ่งถือว่าการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นครั้งแรกของประเทศญี่ปุ่น¹ สมาคมได้จัดอบรมเรื่อยมาจนถึงปี ค.ศ. 1944 กระทรวงศึกษาธิการของญี่ปุ่นได้ยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้องกับโดยตั้งสมาคมห้องสมุดญี่ปุ่นเขาเป็นส่วนหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ และนายกสมาคมห้องสมุดในปีนั้น ก็คือ นายโยชิชิเกะ อาเบ (Yoshishige Abe) รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาในสมัยนั้น² เมื่อกระทรวงศึกษาธิการ เข้ามามีบทบาทต่อสมาคมญี่ปุ่น การจัดทำเนื้องานคานการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์จึงเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการโดยสมาคมมีส่วนร่วมในการอบรมด้วย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1947 สมาคมห้องสมุดญี่ปุ่นได้เริ่มเป็นอิสระไม่ต่องขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการอีกต่อไป สมาคมได้ปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะเป็นพลังในการพัฒนาห้องสมุดญี่ปุ่นให้ก้าวหน้า ภายหลังจากสมาคมห้องสมุดไม่ได้เกี่ยวข้องกับการจัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ระยะสั้นอีก เนื่องจากมีสมาคมห้องสมุดอื่นและหน่วยราชการบางแห่งได้จัดอบรมเช่น สมาคมห้องสมุดเฉพาะญี่ปุ่น เป็นผู้ดำเนินการและมอบวุฒิบัตรรับรอง นอกจากนี้ยังมีสมาคมห้องสมุดแพทย์ญี่ปุ่น กระทรวงเกษตรและ

¹Ibid., p. 238.

²Ibid., p. 240.

ป่าไม้ และโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ต่าง ๆ ก็ได้จัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์หลักสูตรระยะสั้นด้วย โดยเฉพาะโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการในการจัดอบรมแต่ละคราว การจัดอบรมนี้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์เท่านั้น ไม่มีผู้สมัครรับรอง¹

ส่วนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย สมาคมมิได้เข้ามามีบทบาทมากนัก เพราะมีสมาคมรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัย (Japan University Accrediting Association) เป็นผู้วางมาตรฐานการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้แก่มหาวิทยาลัยที่สอนวิชานี้ สมาคมรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัยได้เริ่มวางมาตรฐานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954² มีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวที่ได้มาตรฐานในการจัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ คือ มหาวิทยาลัย Keio³ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือในการกำหนดหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน) ส่วนสมาคมห้องสมุดญี่ปุ่นมีบทบาทเพียงให้คำแนะนำปรับปรุงการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เท่านั้น โดยอยู่ในความรับผิดชอบของแผนกการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งสมาคมได้ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1959⁴ แผนกการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดญี่ปุ่นนี้ ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดอบรมเพื่อยกระดับสถานะทางวิชาชีพ โดยจัดการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ในรูปการอบรม (workshop) ระยะเวลาสั้น ๆ จัดให้มีการอภิปรายระหว่างครูและบรรณารักษ์ และจัดให้มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยน

¹ Takahisa Sawamoto, "Training and Education Program for Librarian in Japan," in Library Education and Training, edited by George S. Bonn (Honolulu : East-West Centre, 1966), pp. 66 - 67.

² Ibid., p. 70.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ ครูบรรณารักษ์ และผู้บริหารงานห้องสมุด

อาจกล่าวได้ว่า สมาคมห้องสมุดญี่ปุ่นนั้น มีบทบาทในทางการศึกษาอบรมวิชา บรรณารักษศาสตร์ไม่มากนัก ต่างกับสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และสมาคมห้องสมุดอังกฤษ ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาระดับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ภายในประเทศ แม้แต่สมาคมห้องสมุดมาเลเซีย และสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์ก็ยังมิบทบาททางการศึกษาอบรมมากกว่า สมาคมห้องสมุดของประเทศญี่ปุ่น

สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน

(International Federation of Library Associations and Institution
IFLA)

สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุด ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1927 ในระหว่างที่มีการประชุมครบรอบ 50 ปีของสมาคมห้องสมุดประเทศอังกฤษ ณ เมืองเอคินเบิร์ก มีผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ มาร่วมประชุม 15 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความร่วมมือในคานห้องสมุดและบรรณานุกรม กำหนดมาตรฐานสากลของกลวิธีต่าง ๆ ในห้องสมุด ทำการวิจัยและส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างชาติในระหว่างห้องสมุด สมาคมห้องสมุดและหมู่คณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

แรกเริ่มยังไม่ได้ตั้งชื่อสมาคม จนถึงปี ค.ศ. 1929 ซึ่งได้ประกาศให้ใช้ชื่อ

สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุด (International Federation of Library Associations)

มีชื่อย่อว่า IFLA และมีการประชุม (IFLA Congress) เป็นครั้งแรกที่เมืองเวนิส

เมื่อปี ค.ศ. 1929 ต่อมาในการประชุมสมัชชาสามัญประจำปี ค.ศ. 1976 ในเดือนสิงหาคม

ได้มีมติให้เพิ่มคำว่า and Institutions ต่อท้ายชื่อของสหพันธ์ ดังนั้นจึงมีชื่อใหม่ว่า

International Federation of Library Associations and International

ส่วนชื่อย่อคงเดิม คือ IFLA

สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน มีสมาชิก 2 ประเภทคือ

1. สมาชิกสามัญ (Full membership) ได้แก่ สมาคมห้องสมุดหรือสมาคมแห่งชาติ หรือองค์การระหว่างประเทศซึ่งมีความสนใจ สมาชิกประเภทนี้มีสิทธิออกเสียงและคณะกรรมการบริหาร เป็นผู้อนุมัติการเข้าเป็นสมาชิก

2. สมาชิกวิสามัญ (Associate membership) ได้แก่ ห้องสมุด สถาบันทางบรรณานุกรม โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ และสถาบันที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สมาชิกประเภทนี้ไม่มีสิทธิออกเสียง และเลขาธิการเป็นผู้รับเข้าเป็นสมาชิก¹

ในปี ค.ศ. 1973 มีสมาชิกจากประเทศต่าง ๆ รวม 86 ประเทศ ซึ่งเป็นสมาชิกสามัญ (ที่เป็นสมาคมห้องสมุด) 103 แห่ง สมาชิกวิสามัญ (สมาชิกที่เป็นห้องสมุดและโรงเรียนบรรณารักษ) 330 แห่ง²

การเงิน

สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบันมีรายได้จาก ค่าบำรุงสมาชิก เงินอุดหนุนขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมสหประชาชาติ (UNESCO) และได้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ และได้รับเงินอุดหนุนจาก Council on Library Resources แห่งสหรัฐอเมริกา เพื่อใช้ในการดำเนินงานบริการและบุคลากรของ

¹สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, "สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน," รวมบทความบรรณารักษศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 38 - 39.

²Norris L. Stephens, "International Federal of Library Information Center," in Encyclopedia of Library and Information Science 12 (1974) : 407.

สหพันธ์ นอกจากนี้ Canadian International Development Agency ได้ให้เงินอุดหนุน
ในดำเนินงานที่เกี่ยวกับประเทศที่กำลังพัฒนาอีกด้วย

การบริหารงานของสหพันธ์

คณะกรรมการของสหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการบริหาร (The Executive Board) ซึ่งมีนายก 1 คน รองนายก 6 คน เหนือฎีกาที่ได้รับเลือกจากสมาชิก ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการที่ปรึกษาทุก 3 ปี ในที่ประชุมสามัญสามัญ
2. คณะกรรมการที่ปรึกษา (The Consultative Committee) ประกอบด้วยกรรมการจากคณะกรรมการบริหาร ประธานและเลขานุการของแผนกต่าง ๆ คณะกรรมการต่าง ๆ และสมาชิกสามัญ
3. กลุ่มพัฒนาโครงการแห่ง IFLA (IFLA Program Development Group) ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1969 เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการบริหาร เกี่ยวกับห้องสมุด กลุ่มพัฒนาโครงการนี้แต่งตั้งทุก 3 ปี โดยคณะกรรมการที่ปรึกษา และอาจได้รับเลือกตั้งต่ออีก 1 สมัย
4. แผนกต่าง ๆ และแผนกย่อย (Sections and Subsections) แบ่งตามชนิดของห้องสมุด ซึ่งแผนกต่าง ๆ และแผนกย่อยนี้ เป็นผู้ดำเนินงานต่าง ๆ ของสหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบันในด้านการจัดประชุม การคัดเลือกบทความจากการประชุมและจัดพิมพ์
5. คณะกรรมการต่าง ๆ (Committees) ทำหน้าที่พิจารณาปัญหาของห้องสมุด กำหนดมาตรฐานการประชุมเรื่องเฉพาะด้าน ประกอบไปด้วยคณะกรรมการบริหารรายการ คณะกรรมการยี่สิบหนึ่งสี่ระหว่างชาติ คณะกรรมการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ คณะกรรมการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ของหน่วยราชการ คณะกรรมการวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง คณะกรรมการสถิติและมาตรฐาน คณะกรรมการหนังสือหายากและหนังสือมีค่า คณะกรรมการอาคารห้องสมุด คณะกรรมการเกี่ยวกับเครื่องจักรกล คณะกรรมการบรรณานุกรม คณะกรรมการ

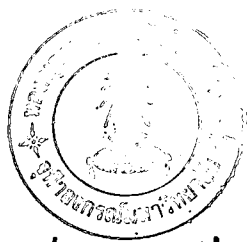
ทฤษฎีห้องสมุดและการวิจัย และคณะกรรมการการศึกษาบรรณารักษศาสตร์

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา คณะกรรมการพัฒนา
 ขาวสารและบรรณารักษศาสตร์ คณะกรรมการประสานงาน (Liaison Committee)
 ระหว่าง FID/IFLA และคณะกรรมการสิ่งพิมพ์

สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน ใคดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย
 กิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เมื่อการ
 ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้แพร่ขยายไปทั่วโลก ทุกประเทศได้เปิดสอนวิชาบรรณา
 รักษศาสตร์ขึ้น ในประเทศของตนเอง โดยกำหนดการสอนที่แตกต่างกันไปทั้งในด้านระดับ
 การศึกษา หลักสูตร คุณวุฒิของอาจารย์ และสภาพการดำเนินงาน ดังนั้นสหพันธ์สากลแห่ง
 สมาคมห้องสมุดและสถาบัน จึงเห็นว่าการปล่อยให้ทุกประเทศในเครือสมาชิกจัดการศึกษา
 และวางมาตรฐานกันเองนั้น ไม่เป็นผลดีนัก เมื่อมีการประชุมขึ้นในปี 5.ศ. 1974 จึงได้
 มีการตกลงกันที่จะจัดทำมาตรฐานสำหรับโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ทั่วโลกใช้เป็นมาตรฐาน
 เดียวกัน ที่ประชุมจึงได้ให้คณะกรรมการ Standing Advisory Committee รับ
 หน้าที่ไปดำเนินการ คณะกรรมการนี้มอบให้ ดร. กาย เอ. มาร์โค (Dr. Guy A. Marco)
 คณบดีแห่งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเคนท์ (Kent) มลรัฐโอไฮโอ
 (Ohio) ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งในคณะกรรมการ เป็นผู้จัดวางมาตรฐานโรงเรียน
 บรรณารักษศาสตร์ระดับชาติขึ้น และเสนอต่อสหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน
 ในการประชุมสมัยสามัญในปีการศึกษา 1976 มาตรฐานนี้มีใจความสำคัญดังนี้

1. โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ควรเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษาซึ่งให้
 ปริญญาหรือเทียบเท่าหรือจะเป็นสถาบันอิสระที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา เพื่อให้มีการ
 ให้ปริญญาบัตรในนามของสถาบันการศึกษาได้

หน่วยงานที่จัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้นควรมีฐานะเทียบเท่าภาค
 วิชาหรือคณะ หรือในบางกรณีอาจเป็นสถาบันอิสระโดยที่สถานะภาพของโรงเรียนไม่ควร
 ต่ำกว่าที่ระบุไว้

คณาจารย์ควรมีฐานะเทียบเท่าคณาจารย์อื่น ๆ ของสถาบันเดียวกัน และหัวหน้าภาควิชาควรมีตำแหน่งและสิทธิเท่าเทียมกับหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ด้วย

2. ในด้านการดำเนินงานของภาควิชา หรือโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากสถาบันหรือมหาวิทยาลัยในรูปแบบประมาณประจำปี ซึ่งมีจำนวนเพียงพอที่จะดำเนินการ และเพื่อการพัฒนาหลักสูตรบรรณวิทยุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นการเสนอของงบประมาณจึงควรระบุวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เพื่อให้สถาบันยอมรับว่ามีค่าควรต่อการส่งเสริมต่อไป

3. การจัดองค์การควรกำหนดในแผนผังแสดงรายงานของสถาบันไว้ให้ชัดเจน และระบุมุมความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งงานและฐานะของหน่วยงาน เช่น ควรมีตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบัน หัวหน้าแผนกวิชาหรือเทียบเท่า ในบางกรณีอาจกำหนดให้มีฐานะต่ำกว่านี้ในสายงานบริหาร ถ้าจัดให้เป็นงานส่วนหนึ่งของกลุ่มวิชาสาขาเดียวกัน และขึ้นต่อหัวหน้าหน่วยสาขานั้นก็ได้

4. สถานที่ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ หัวหน้าแผนกวิชาและคณาจารย์ควรมีห้องทำงานเฉพาะตัว มีห้องเรียนขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา มีห้องทำงานและห้องพักของเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการพิมพ์และดวงและการระบายอากาศอย่างพอเพียง และมีครุภัณฑ์และอุปกรณ์ประจำสำนักงานครบถ้วน

5. ห้องสมุดจะต้องมีทรัพยากรห้องสมุดจำนวนพอเพียงที่ใช้ประกอบหลักสูตรของวิชาบรรณารักษศาสตร์ และรายวิชาอื่น ๆ นอกหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่นิสิตเลือกเรียนด้วยได้ และมีเพียงพอเพื่อใช้สำหรับการวิจัยของอาจารย์ ควรมีหนังสืออ้างอิง และบรรณานุกรมเฉพาะวิชาพอที่จะให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ ในสาขาวิชาการบริการตอบคำถาม และบรรณานุกรม ห้องสมุดควรมีบรรณารักษวิชาชีพระมาดำเนินการ ระบบการจัดหมู่และบัตรรายการ ควรจะใช้ระบบสากล การดำเนินงานโดยทั่วไปของห้องสมุดควรเป็นตัวอย่างที่ดีและเหมาะสมกับนักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วย

การจัดหาสิ่งพิมพ์ทางบรรณารักษศาสตร์ ควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน

ระหว่างบรรณารักษ์ของห้องสมุดสถาบันการศึกษา กับอาจารย์ของโรงเรียนที่จะจัดหาสิ่งพิมพ์ และอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา วัสดุของส่วนต่าง ๆ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ. ครอบคลุมวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสนเทศศาสตร์ (Information Science) ที่พิมพ์ในประเทศและต่างประเทศ และควรจัดหาวารสารฉบับย้อนหลังให้ครบถ้วน

หนังสือบรรณารักษศาสตร์ ควรจะจัดไว้ในสำนักงานของโรงเรียนหรือห้องเรียน หรืออาจจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดของสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้นักศึกษาและคณาจารย์ได้ใช้โดยสะดวก

6. คณาจารย์ควรเป็นผู้ที่มีคุณภาพสูง ซึ่งอาจเป็นบรรณารักษ์หรือนักสนเทศศาสตร์มาก่อน รวมทั้งมีคุณวุฒิสูง มีความสามารถและสนใจในงานสอนในวิชาที่ตนมีประสบการณ์หรือได้ศึกษามาโดยตรง อาจารย์บางคนอาจเป็นบรรณารักษ์มาสอนพิเศษบางเวลา ซึ่งเป็นการที่ดีที่ได้นำประสบการณ์และความคิดใหม่ ๆ หรือมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ในห้องสมุดใดเค้นซัก

ตำแหน่งของอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จะต้องเป็นอาจารย์ประจำ และควรมีอาจารย์ประจำที่สอนเต็มเวลาอย่างน้อย 3 - 4 คน จำนวนอาจารย์ประจำที่สอนพิเศษควรมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา เพื่อที่จะจัดการศึกษาให้ได้ผล โดยทั่วไปอัตราจำนวนอาจารย์ประจำ 1 คน ต่อนักศึกษา 12 คน

อาจารย์ควรเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ควรทำงานวิจัยและมีส่วนรวมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน เช่นเดียวกับอาจารย์อื่น ๆ ของสถาบันการศึกษาเดียวกัน อาจารย์จะต้องมีความรับผิดชอบในการสอนโดยตรง

7. เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ควรมีคุณภาพสูงและมีคุณวุฒิเท่าเทียมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ในหน่วยงานอื่นของสถาบันเดียวกัน ทั้งมีตำแหน่งและสิทธิเท่าเทียมกันควรมีเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลาอย่างน้อย 1 คน หัวหน้าภาควิชาควรมีเลขานุการส่วนตัว 1 คน ควรมีเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอที่จะช่วยคณาจารย์จัดการวางสอน เตรียมวัสดุการสอน และพิมพ์จดหมายโต้ตอบและงานอื่น ๆ เพื่อไม่เป็นการบีบบังคับให้อาจารย์ต้องทำงานเอง

8. หลักสูตรการศึกษา นอกจากวิชาหลัก (Core Subject) และวิชาเลือก ที่มีลักษณะเฉพาะแล้ว ควรให้นักศึกษาได้ศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นส่วนประกอบสำคัญ นอกเหนือไปจากวิชาบรรณารักษศาสตร์

หลักสูตรประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ (ทั้งวิชาหลักและวิชาเลือกตามความถนัด และความสนใจ) ไม่มีการชมห้องสมุด การอภิปราย และมีภาคปฏิบัติ

หลักสูตรสำหรับปริญญาตรีมี 2 แบบ

1. ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 ปี ภายหลังจากได้ปริญญาตรีในสาขาวิชาอื่นแล้ว (ซึ่งรวมแล้ว 5 ปี)

2. ต้องศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นสาขาหนึ่งในหลายสาขาวิชาในระดับปริญญาตรี ผู้เรียนต้องมีพื้นฐานความรู้ชั้นมัธยมศึกษา

หลักสูตรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การสอนประกอบด้วยการบรรยาย สัมมนา อภิปราย โดยแบ่งกลุ่มและฝึกงาน วิชาที่สอนประกอบด้วยวิธีการเอกสารสนเทศ การจัดหาหนังสือและทำบัตรรายการ พัฒนาการและการใช้ Thesaurus การบริหารงาน และการบริการทางเทคนิคและบรรณานุกรม

หลักสูตรปริญญาโท ปริญญาเอก (M.A., M.L.S., Ph.d.) หรือเทียบเท่าการสอนจะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติประกอบด้วย การบรรยาย สัมมนา การศึกษาค้นคว้าตนเอง ควบคู่การควบคุมของอาจารย์ และการวิจัย นักศึกษาจะต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ในรายละเอียดของวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยทั่วไป และมุ่งศึกษาเฉพาะด้านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

วิชาที่สอนมีวิชาการพัฒนาการทรัพยากรห้องสมุด การวิเคราะห์เลขหมู่ ทำบัตรรายการ การบริการเทคนิค และการบริการงานห้องสมุด หลักสูตรการสอนมีระยะเวลา 1 - 3 ปี

หลักสูตรประกอบด้วยวิชาหลัก เช่น การทำบัตรรายการ และการวิเคราะห์เลขหมู่หนังสือ งานเทคนิค หนังสืออ้างอิง และบริการเอกสารสนเทศ การดำเนินงานและ

บริหารงานห้องสมุด และมีความรู้ในภาษาต่างประเทศอย่างน้อยอีก ๑ ภาษาและ
ต้องเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ในปัญหาพิเศษเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เข้าศึกษาจะต้องมี
พื้นฐานความรู้โคปรียูทริตรีหรือเขียนเท่า

9. การศึกษาต่อเนื่อง โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ควรจัดให้มีการ
ศึกษาอบรม หรือจัดเป็นรายวิชาให้ศึกษาในระยะสั้น ๆ เพื่อประโยชน์ต่อผู้ประกอบ
อาชีพบรรณารักษ์ซึ่งจะได้อีกความเรื่องใหม่ ๆ ในเรื่องเฉพาะที่เกี่ยวข้องของหรือจัดสอน
ในวิชาใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยทำให้บริการห้องสมุดและบริการขอเสนอเทศศึกษา¹

สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน ยอมรับมาตรฐานเหล่านี้
ภาคความบรรณาโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์จากประเทศต่าง ๆ ที่เข้ามาเป็นสมาชิก
จะรับเอามาตรฐานเหล่านี้ไปพิจารณา เพื่อประเมินผลกับการศึกษาวิชาบรรณารักษ-
ศาสตร์ที่จัดสอนอยู่นั้นว่าใดมาตรฐานสากลหรือไม่ และเป็นแนวทางที่จะนำไปปรับปรุง
ให้ใดมาตรฐานต่อไป

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (Thai Library Association)

ประวัติความเป็นมาของสมาคม

เมื่อใดมีการศึกษาวิชาการจัดการห้องสมุดขึ้นในประเทศไทย ณ คณะอักษร-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปี พ.ศ. 2494 - 2499 บรรณาคณะที่
เรียนจบการศึกษาอบรมหลักสูตรนี้ต่างแยกย้ายกลับไปทำงานและไกล่เกลี่ยต่าง ๆ
ในการดำเนินงานจัดการห้องสมุดให้เป็นตามระบบสากล จึงได้ร่วมกันจัดตั้งชมรมขึ้น
เรียกว่า "ชมรมบรรณารักษ์" เพื่อจะได้พบปะ และปรึกษาหารือกัน
เกี่ยวกับปัญหาของห้องสมุด พร้อมทั้งหาทางแก้ไขปรับ

¹ Guy A. Marco, "Standards for Library School, 1976"
(Presents in The Meeting of the Standing of Advisory Committee
of the IFLA Sections of Library School at Lausanne in August
1976), IFLA Journal 2 (1976) : 209 - 223.

ปรุง โดยมินางสาวสุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ แห่งห้องสมุดจุฬาลงกรณ์ในขณะนั้นเป็นประธาน
ชมรมบรรณารักษ์

หลังจากที่ได้จัดตั้งชมรมบรรณารักษ์ขึ้น และดำเนินงานมาชั่วระยะเวลาหนึ่ง
คณะกรรมการปรับปรุงส่งเสริมกิจการห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2495 ของกระทรวง
ศึกษาธิการ ซึ่งมีประธานกรรมการ คือ นายอภัย จันทวิมล (อธิบดีกรมสามัญในขณะนั้น
และอดีตรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ได้เสนอแนะให้มีการก่อตั้งเป็นสมาคม
นิติบุคคล เพื่อจะได้ส่งเสริมกิจการห้องสมุดให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ประกอบกับบรรณารักษ์ต่าง
ก็เห็นว่า "อาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทยจะอยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และงานทางวิชาชีพ
จะก้าวหน้าไปอย่างล่าช้า เพราะขาดศูนย์กลางทางวิชาชีพที่เข้มแข็ง"¹

ชมรมบรรณารักษ์จึงได้ตั้งคณะกรรมการ เพื่อร่างระเบียบข้อบังคับสมาคมฯ ขึ้น

คณะกรรมการก่อตั้งสมาคมห้องสมุดฯ มีดังต่อไปนี้ คือ

1. นายเล็ก	ไชยวสุ
2. นายสุข (วงศ์ศาสน์)	พงษ์สถิตย์
3. ม.ร.ว. จีรวัดน์	จักรพันธ์
4. นายกรฤ	พลศิริ
5. นางสาวอุทัย	ทุติยะโพธิ์
6. นางสาวกัทลี	สมบัติศิริ
7. นางจรวายพร	นิเวศเดื่อง
8. นางเฉลิมวรรณ	ชูทรัพย์

¹ Suthilak Ambhanwong, "Thai Library Association," UNESCO Bulletin for Libraries 25 (July - August 1971) : 217.

9. นางสาววาท	รัตนทัศนีย์
10. นางสาวบุญเจือ	องคประดิษฐ์
11. นางแมนมาศ	ชาวลิต ¹

คณะกรรมการ ได้มอบให้นายสุข (วงศาสน์) พงษ์สถิตย์ ซึ่งเป็นกรรมการคนหนึ่งของคณะกรรมการปรับปรุงส่งเสริมกิจกรรมของสมาคมประชาชน เป็นผู้ยื่นเรื่องราวต่อกรรมการวิจัยเพื่อขออนุญาตตั้งสมาคมของสมาคมแห่งประเทศไทยขึ้น และได้รับอนุญาตดำเนินกิจการเป็นสมาคมของสมาคมนักพิมพ์ไทยเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2497²

สมาคมของสมาคมนักพิมพ์ไทย มีชื่อย่อว่า ส.ท.ท. เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Thai Library Association (T.L.A.) มีเครื่องหมายประจำของสมาคมเป็นรูปวงรี ภายในวงกลมมีรูปสมุดและเทียน มีอักษรชื่อของสมาคมโค้งไปตามขอบล่าง³

วัตถุประสงค์ของสมาคมของสมาคมนักพิมพ์ไทยมีดังต่อไปนี้ คือ

1. ส่งเสริมความสามัคคี และส่งเสริมซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก
2. ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการบรรณารักษศาสตร์ การศึกษาและวัฒนธรรม
3. ส่งเสริมสถาบันของสมาคมนักพิมพ์ไทยเพื่อให้ออกนิตยสาร
4. แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์กับสมาคมของสมาคมนักพิมพ์อื่น ๆ

¹ คำร้อง เพชรพลาย, "11 ตุลาคม 2512," วารสารของสมาคมนักพิมพ์ไทย 13

(กันยายน - ตุลาคม 2512) : 359.

² เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

³ สมาคมนักพิมพ์ไทย, ประวัติของสมาคมของสมาคมนักพิมพ์ไทย, (อัคราเนนา), หน้า 1.

ทั้งในและนอกประเทศ

5. รักษาผลประโยชน์และส่งเสริมฐานะของเจ้าหน้าที่หอสมุดใดก็ตามที่ตนสังกัด
6. รับผิดชอบและให้คำแนะนำในการจัดหอสมุดแก่บุคคล นิติบุคคล หรือองค์การใด ๆ ซึ่งประสงค์จะดำเนินการจัดหอสมุด
7. เป็นแหล่งกลางสำหรับการสนับสนุนจากบุคคล นิติบุคคล องค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสมาคมฯ
8. ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง¹

สถานที่ตั้ง เมื่อแรกเริ่มสมาคมฯ ตั้งอยู่ที่ตึกเลขที่ 7 อยู่เยื้องจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท ต่อมา พ.ศ. 2500 สมาคมฯ ได้ย้ายมาอยู่ที่ตึกแถวหน้าโรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวาย ในระหว่าง พ.ศ. 2503 - 2506 ได้ย้ายสำนักงานอยู่ที่สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และใน พ.ศ. 2507 ก็ได้ย้ายมาอยู่เลขที่ 241 ตึกอรรถพิทักษ์ ถนนพระสุเมรุ โดยเช่าที่จากมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 มูลนิธิทองกสิกรรมบริเวณนี้ก่อสร้างตึกใหม่ สมาคมฯ จึงต้องย้ายมาอยู่ในบริเวณหอสมุดแห่งชาติชั่วคราว ระหว่างที่รอสถานที่กำลังก่อสร้างอยู่ที่ถนนวิภาวดีรังสิต เชียงสะพานลอยสุทธิสาร ซึ่งเป็นสำนักงานถาวรของสมาคมฯ และได้ย้ายสมาคมฯ มาอยู่ที่เลขที่ 273 - 275 ถนนวิภาวดีรังสิต เมื่อ พ.ศ. 2519

สมาชิก

แต่เดิมสมาคมฯ ได้กำหนดสมาชิกไว้ 3 ประเภท คือ

---

¹สมาคมหอสมุดแห่งประเทศไทย, ข้อบังคับของสมาคมหอสมุดแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2519 (กรุงเทพมหานคร . กรุงเทพมหานคร, 2519), หน้า 2 - 3.

1. สมาชิกสามัญ
2. สมาชิกวิสามัญ
3. สมาชิกกิตติมศักดิ์¹

ในปัจจุบันสมาคมฯ ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่โดยแบ่งสมาชิกออกเป็น 5 ประเภท

คือ

1. สมาชิกสามัญ
2. สมาชิกวิสามัญ
3. สมาชิกกิตติมศักดิ์
4. สมาชิกอุปการะ
5. สมาชิกสถาบัน องค์การ หรือนิติบุคคล²

สมาคมห้องสมุดมีสมาชิกทั้งหมด 1,910 ราย ในจำนวนนี้เป็นสมาชิกสามัญ 792 ราย สมาชิกวิสามัญ 1,101 ราย สมาชิกกิตติมศักดิ์ 5 ราย สมาชิกสถาบันองค์การหรือนิติบุคคล 12 ราย (สมาชิกอุปการะไม่มี) นอกจากนี้ยังมีสมาชิกวารสารอีก 1,207 ราย³

การจัดองค์การบริหารของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

สมาคมฯ มีคณะกรรมการบริหารงานของสมาคมฯ ซึ่งได้รับการเลือกบุคคลใน คณะดำรงตำแหน่งนายก อุปนายก เลขาธิการ เหรัญญิก บรรณารักษ์ ปฏิคม นายทะเบียน

¹แมนมาศ ขวลิขิต, คู่มือบรรณารักษศาสตร์, หน้า 153.

²สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ข้อบังคับของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2519....., หน้า 4.

³ที่มาสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

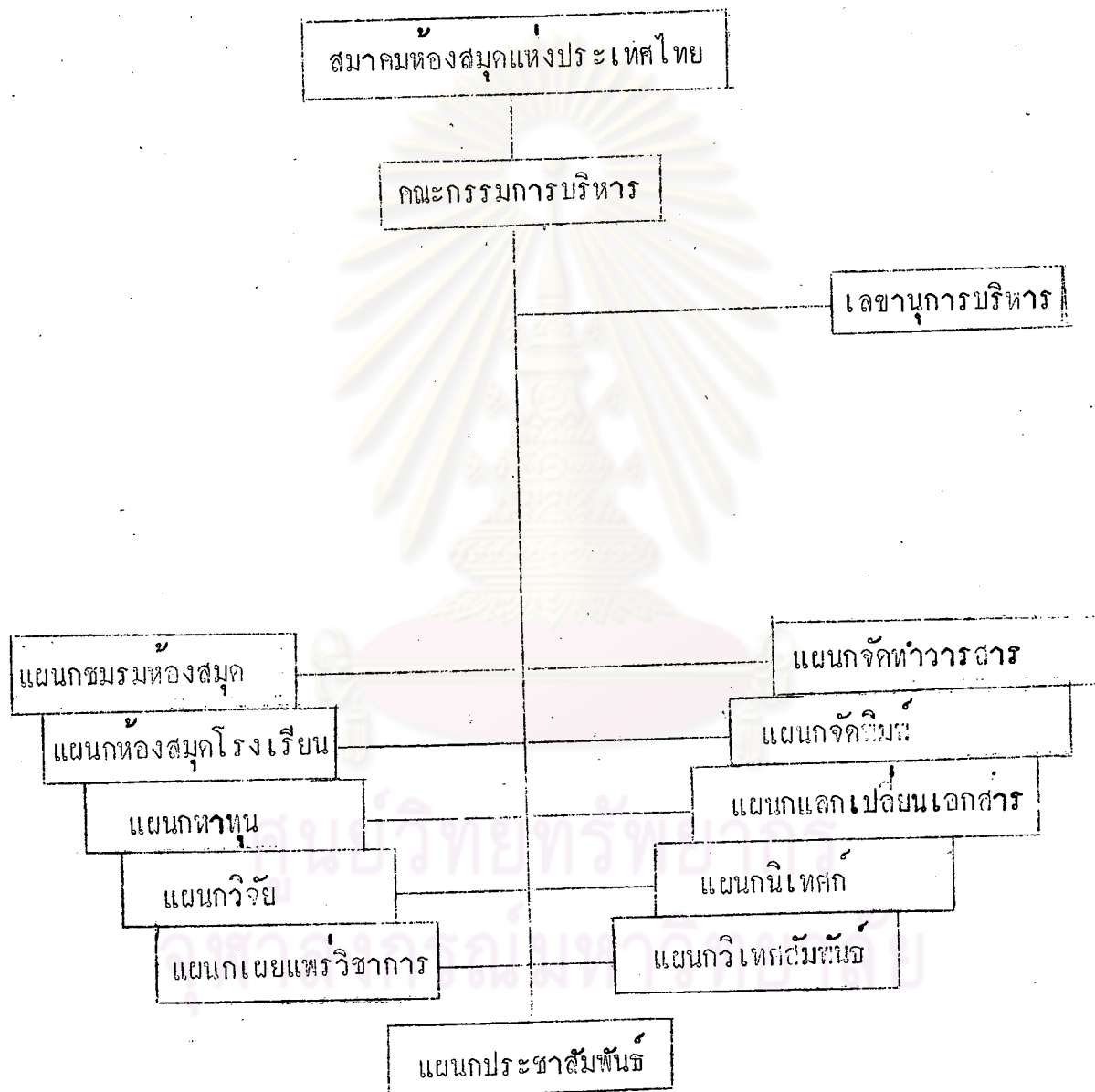
และประธานแผนกต่าง ๆ ของสมาคม ซึ่งมี 11 แผนก รวมคณะกรรมการบริหารมี 25 คน

สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการการบริหรนั้น สมาคมฯ ได้กำหนดให้สามในสี่ของสมาชิกจะต้องเป็นสมาชิกสามัญ และมีคุณวุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกเหล่านี้ได้รับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีประสบการณ์ในกานการดำเนินงานต่างประเทศ มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด และเป็นอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มาแล้ว ดังนั้นการบริหารงานของสมาคมฯ จึงได้แบบมาจากสมาคมห้องสมุดแห่งชาติอเมริกา และนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาวะการณของประเทศไทย

สมาคมได้แบ่งหน่วยงานออกเป็นแผนก ๆ ดังนี้ คือ

1. แผนกวิเทศสัมพันธ์
2. แผนกเผยแพร่วิชาการ
3. แผนกประชาสัมพันธ์
4. แผนกนิเทศกห้องสมุด
5. แผนกจัดทำวารสาร
6. แผนกจัดพิมพ์
7. แผนกหาทุน
8. แผนกศูนย์รวมบัตร
9. แผนกบรรณานุกรมแห่งชาติ
10. แผนกห้องสมุดโรงเรียน
11. แผนกวิจัย
12. แผนกชมรมห้องสมุด
13. แผนกแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์

แผนผังการบริหารงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ปัจจุบันได้ยุบแผนกศูนย์รวมบัตร และแผนกบรรณานุกรมแห่งชาติแล้ว ดังนั้นหน่วยงานของสมาคมห้องสมุดฯ จึงเหลือเพียง 11 แผนก

เลขานุการการบริหาร แต่เดิมสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ไม่มีเลขานุการการบริหาร นายกสมาคมฯ และคณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ ต้องทำงานด้านบริหารของสมาคมฯ ทุกอย่าง ซึ่งเป็นงานที่หนักมาก ดังนั้นสมาคมฯ จึงได้แต่งตั้งตำแหน่ง เลขานุการการบริหารขึ้นในปี พ.ศ. 2504 เพื่อเป็นผู้บริหารงานในสำนักงานของสมาคมห้องสมุดฯ สำนักงานของสมาคมฯ มีเจ้าหน้าที่ประจำทำงานอยู่ 7 คน เจ้าหน้าที่และ เลขานุการบริหารนี้จะ เป็นผู้ประสานงานและดำเนินงาน เพื่อให้คณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ ได้ดำเนินงานสำเร็จบรรลุถึง เป้าหมายที่ได้วางไว้

การเงิน

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ มีรายได้จากค่าสมาชิกและจากการขายหนังสือ วารสาร อุปกรณ์ครุภัณฑ์ของสมุดฯ ได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงินจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ใ้เงินอุดหนุนจากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เพื่อจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพเย็บเล่มทำปกหนังสือ โดยเริ่มอบรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา

นอกจากนี้สมาคมฯ ยังได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงินจากองค์กรต่างประเทศ และมูลนิธิต่าง ๆ เป็นระยะเวลายาวนานตั้งแต่แรกตั้งสมาคมฯ เพื่อให้สมาคมฯ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ได้

องค์กรต่างประเทศและมูลนิธิต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือมีดังนี้

1. มูลนิธิเอเชีย (Asia Foundation) ใ้ให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินแก่สมาคมฯ เป็นประจำเพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ คือ การจัดตั้งสำนักงาน การจัดอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน โครงการสัมมนาในการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน โครงการสัมมนามุขมนตรีห้องสมุดรุ่นที่ 1 การจัดส่ง

บรรณารักษ์ไปประชุมต่างประเทศ ฯลฯ สำหรับเงินช่วยเหลือประจำปี มูลนิธิโคงคิไคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 แต่ก็มีใครสักคนบ้างให้ความช่วยเหลือเฉพาะโครงการตามเกาะ เห็นสมควร¹

2. มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) ได้มอบเงิน 10,000 ดอลลาร์ให้สมาคมคัดเลือกสมาชิก 3 คน ไปดูงานห้องสมุดต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา

3. องค์การว่าด้วยความการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งมีแผนกบรรณารักษศาสตร์ ดำเนินงานเกี่ยวกับงานห้องสมุดอย่างกว้างขวางทั่วโลก ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการเงิน เพื่อดำเนินการจัดงานปีหนังสือแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2516 โดยดำเนินงานร่วมกับรัฐบาลและสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

4. กองทุนสงเคราะห์สำหรับเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Children's Emergency fund UNICEF) องค์การนี้มีได้ให้เงินช่วยเหลือแก่สมาคมฯ โดยตรง แต่ให้แกกรมวิสามัญศึกษาแห่งกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจัดอบรมห้องสมุดโรงเรียน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

5. รัฐบาลอเมริกันให้ทุนผ่าน ยูเนสโก คัดเลือกบรรณารักษ์ สมาชิกสมาคมฯ ไปดูงานในสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ ในยุโรป

กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ตลอดระยะเวลา 24 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้งสมาคมห้องสมุดเป็นต้นมา สมาคมฯ ได้

¹ สัมภาษณ์ นิลวรรณ อินทะเคชะ, เลขานุการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มกราคม, 2520.

² George Chandler, Libraries in The East: International Bibliographical and Library Science (London : Seminar Press, 1971), p. 57.

พยายามอย่างยิ่งทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อส่งเสริมอาชีพบรรณารักษ์ ซึ่งถือว่าเป็นวิชาชีพค่อนข้างใหม่ ให้บุคคลทั่วไปรู้จักและเข้าใจในวิชาชีพอย่างลึกซึ้ง กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมของสมาคมดังนี้

1. การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ สมาคมฯ ได้กำหนดให้มีการประชุมใหญ่ ปีละ 1 ครั้ง ไม่เกิน 5 วัน จุดประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพบรรณารักษ์ทั่วประเทศได้มีการพบปะและเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อีกทั้งเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้องใจต่าง ๆ ทางวิชาชีพ ในการประชุมแต่ละครั้งสมาคมฯ ได้กำหนดหัวเรื่องที่ประชุมซึ่งมักจะเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากวงการศึกษาต่าง ๆ และผู้ใหญ่ในวงราชการมาเป็นองค์ปาฐกให้สมาชิกได้มีความรอบรู้ทันสมัยและกว้างขวางยิ่งขึ้น

การที่สมาคมฯ ได้เชิญผู้ใหญ่นอกวงการวิชาชีพบรรณารักษ์และผู้ใหญ่ในวงราชการมา เป็นผลดีต่อวงการวิชาชีพบรรณารักษ์ กล่าวคือ ท่านเหล่านี้ได้หันมาสนใจและมีความเข้าใจในวิชาชีพบรรณารักษ์มากยิ่งขึ้น เป็นการประชาสัมพันธ์และยกฐานะทางวิชาชีพไปพร้อมกัน

ในการประชุมประจำปีทุกปี ได้มีการมอบวุฒิบัตรของสมาคมฯ ให้ผู้ผ่านการอบรมของสมาคมประเภทต่าง ๆ ปีการประกวดและมอบรางวัลแก่บรรณารักษ์ดีเด่นประจำปี เมื่อครบวาระของกรรมการบริหารงานในปีใด ก็จะมีการเลือกตั้งในการประชุมนี้ด้วย

นอกจากการประชุมประจำปีแล้ว สมาคมฯ ยังจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเป็นครั้งคราวที่ได้จัดประชุมมาแล้ว ถึงต่อไปนี้คือ

1. สัมมนาวิทยากรผู้ทำหน้าที่อบรมบรรณารักษ์ประเภทต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานอบรมของสมาคมฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการลงชื่อผู้แต่งของชาวไทยในบัตรรายการหนังสือ ณ หอสมุดแห่งชาติ เพื่อมุ่งหมายวางหลักเกณฑ์การลงชื่อผู้แต่งเฉพาะชื่อบุคคลให้เป็นมาตรฐาน

3. การประชุมสัมมนาผู้บริหารงานห้องสมุดซึ่งจัดร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับเทคนิคการบริหารงานสมัยใหม่ และเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและร่วมมือประสานงานห้องสมุด¹

4. จัดโครงการสัมมนาพร้อมกับสภาสังคมสงเคราะห์โดยจัดสัมมนาบรรณารักษ์เรื่อง วิธีให้บริการข่าวสาร ประชากร และการวางแผนครอบครัว เพื่อให้บรรณารักษ์ทั่วราชอาณาจักรได้ทราบถึงบทบาท และบริการของห้องสมุดในค่านประชากร และการวางแผนครอบครัว จึงได้จัดการสัมมนาขึ้นในภาคต่าง ๆ ของประเทศ

2. ความสัมพันธ์กับสมาคมห้องสมุดต่างประเทศและสมาคมห้องสมุดสากล

เนื่องจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เห็นว่า การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาคมทั่วโลกเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ได้ทราบความเคลื่อนไหวในวิชาชีพ สามารถที่จะร่วมมือซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้าน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาทางค่านวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดพลังทางวิชาชีพบรรณารักษ์อีกด้วย ดังนั้นสมาคมฯ จึงสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุดและสถาบัน (IFLA) สหพันธ์สมาคมห้องสมุดเอเชีย (Asian Federation of Library Association-AFLA)² ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกการประชุมบรรณารักษ์แห่งเอเชียอาคเนย์ (CONSAL) เป็นต้น สมาคมฯ ได้จัดส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมสัมมนาและฝึกอบรม เมื่อองค์การระหว่างประเทศได้จัดให้มีขึ้น

ใน พ.ศ. 2507 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้ทุนจากมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) เพื่อให้สมาคมให้ทุนแก่บรรณารักษ์ไทยไปปฏิบัติงานห้องสมุดในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 3 เดือน และในระหว่าง พ.ศ.

¹ข่าวสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ข่าวสารบรรณารักษศาสตร์ 4 (มกราคม 2518) : 31.

²ปัจจุบันสมาคมนี้ได้เลิกแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2510.

2510 - 2511 เลขาธิการบริหารของสมาคมฯ ได้เงินทุนจากสหรัฐอเมริกาผ่านยูเนสโก เพื่อส่งเอกสารของห้องสมุดและสมาคมห้องสมุดในสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ ในยุโรปอีกหลายประเทศ

สมาคมห้องสมุดฯ ได้จัดดำเนินการนำบรรณารักษ์ไทยเดินทางไปปฏิบัติงานห้องสมุดในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ เมื่อ พ.ศ. 2507 และ พ.ศ. 2517

3. ส่งเสริมความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และฐานะของบรรณารักษ์ในประเทศไทย และประเทศใกล้เคียง เช่น ประเทศลาว ด้วยการจัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ และมอบวุฒิบัตรให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ที่เข้าอบรมและสอบผ่าน

4. สมาคมฯ ได้ต่อสู้เพื่อสถานะภาพของบรรณารักษ์ จนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนแห่งประเทศไทย ยอมรับฐานะของอาชีพบรรณารักษ์ว่าเป็นนักวิชาการอีกอาชีพหนึ่ง

5. การประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่กิจการห้องสมุด สมาคมฯ ได้ดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้ความบันเทิง เพื่อเป็นการจูงใจได้ให้บุคคลทั่วไปได้สนใจในหนังสือที่เป็นประโยชน์และให้ความเข้าใจในกิจกรรมห้องสมุดดีขึ้น โดยสมาคมฯ ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น จัดรายการเล่านิทาน ทายปัญหา อภิปราย และบรรยายซึ่งได้จัดขึ้นตามสถานที่สำคัญ ๆ บางแห่งเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

การเผยแพร่ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ได้เคยจัดรายการ "เรื่องน่าอ่าน" ณ สถานีวิทยุ 1 ป.ณ. เพื่อแนะนำหนังสือทุกวันพุธ เวลา 18.35 - 18.50 นาฬิกา

จัดรายการปาฐกถา อภิปรายเกี่ยวกับหนังสือการอ่าน และห้องสมุดทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท. ภาคปกติ ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่สามของเดือน เวลา 10.00 - 10.30 นาฬิกา (เดิมจัดในเวลา 9.00 - 9.30 นาฬิกา)

จัดรายการความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับห้องสมุด ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย (ตามที่สถานีวิทยุกำหนดให้) เวลา 18.45 - 19.00 นาฬิกา¹

¹ คณะกรรมการบริหารของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ประจำปี 2518 - 2519 แถลงกิจกรรมบางอย่างในรอบปี 2519, วารสารห้องสมุด 21 (มีนาคม - มิถุนายน 2520): 109.

ส่วนรายการทางโทรทัศนนั้น เคยจัดทำสถานีของบริษัทไทยโทรทัศน์และ
สถานีโทรทัศน์กองทัพบก

6. จัดพิมพ์หนังสือทางวิชาการและหนังสือทั่ว ๆ ไป สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยได้จัดพิมพ์หนังสือในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และหนังสือที่เกี่ยวข้องเพื่อ
เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานห้องสมุด หนังสือต่าง ๆ ที่ได้จัดพิมพ์มาแล้วมีดังต่อไปนี้ คือ

1. จีรวัดน์ จักรพันธ์, ม.ร.ว. บรรณานุกรมมาตรฐานสำหรับวิทยาดัชฎ,
2504.
2. ชลัช ลีวณิช และทวี มุกขระโกษา บรรณารักษศาสตร์ชั้นประโยคครู
มัธยม, 2507.
3. แม่นมาศ ขวสิต และสิรินทร์ ขวงโชติ คู่มือบรรณารักษศาสตร์,
พระนคร : ศรีณยู, 2506.
4. แม่นมาศ ขวสิต. ห้องสมุดโรงเรียน, 2499
5. แม่นมาศ ขวสิต และคนอื่นๆ. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย
2513.
6. แม่นมาศ ขวสิต และสุทธิศักดิ์ อัมพันวงศ์. แผนการจัดหมู่
หนังสือแบบทศนิยมของคิวอี้ และครรชนีสัมพันธ์ แปลจาก
Dewey Decimal Classification and Relative
Index (7th ed.), 2502
7. ญุด รัตตากร. วิธีคิดเลขหมู่ที่อาจแบ่งได้ตามแบบเลขหมู่บางหมู่ใน
แผนการจัดหมู่แบบทศนิยม, 2517
8. ญุด รัตตากร และคนอื่นๆ. การสอนให้นักเรียนรู้จักใช้ห้องสมุด,
2513.
9. วิบูลเพ็ญ ชัยปราชญ์ และ ม.ร.ว. จีรวัดน์ จักรพันธ์. แนะนำการ
ใช้ห้องสมุด, 2504.

10. วิถีที่ จินตวงศ์ (บรรณาธิการ) บรรณารักษศาสตร์ไทย, รวมนบทความคัดเลือจากวารสารห้องสมุด, 2520
11. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. ที่ระสีงานสัปดาห์ห้องสมุด ครั้งที่ 2. พ.ศ. 2520
12. _____ . บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไทย, เล่ม 1.
13. _____ . หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขปรับปรุงใหม่, 2520.
14. สุทธิศักดิ์ อ่ำพินวงศ์ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย และหัวเรื่องฉบับย่อ พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขและเพิ่มเติม, 2506.

สมาคมฯ ได้จัดพิมพ์วารสารห้องสมุด (T.L.A. Bulletin) ราย 3 เดือน (ปัจจุบันเป็นรายสองเดือน) เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ และส่งเสริมเผยแพร่การศึกษาและวัฒนธรรมเป็นการช่วยให้บรรณารักษ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว และพัฒนาการทางวิชาชีพ วารสารห้องสมุดนี้มีความสำคัญยิ่งจะเป็นหลักฐานแห่งวิวัฒนาการห้องสมุดในประเทศไทย เนื่องจากภายในวารสารจะมีบทความ และเรื่องราวเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษศาสตร์ ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับวงการบรรณารักษ์ และเรื่องที่ลงในวารสารนี้สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้อีกด้วย

นอกจากนี้สมาคมฯ ยังจัดทำหนังสือบรรณพิภพ เป็นวารสารรวมรายชื่อหนังสือที่พิมพ์ออกใหม่ในประเทศไทยพร้อมด้วยบรรณานิตศน์ออกเป็นรายสามเดือน เพื่อให้บรรณารักษ์ใช้เป็นคู่มือเลือกหนังสือสำหรับห้องสมุดและเพื่อให้ผู้สนใจหนังสือได้ทราบรายชื่อหนังสือออกใหม่สมาคมฯ ได้เริ่มจัดทำเมื่อปี พ.ศ. 2505 จนถึง พ.ศ. 2515

ในคานหนังสือสำหรับเด็ก สมาคมฯ มีโครงการจัดพิมพ์หนังสือเด็ก¹ โดย
มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการเขียนและจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กเล็ก จนถึงระดับประถม
ศึกษาเพื่อที่จะได้มีหนังสือดี และราคาถูกที่ให้อรรถประโยชน์และความบันเทิง บรรดาหนังสือที่
สมาคมได้จัดพิมพ์ไปแล้ว ได้แก่

1. เจื้อ สุตะเวทิน. ถ้าเดินเรื่อยไปย่อมถึงปลายทาง, 2504
2. "คารกา" และบุญเจื้อ องค์ประดิษฐ์. ชาติชีวิตนกน้อย, 2503
3. แดบริศน์ ภูมิรัตน์. เทากับหงส์สองตัว, 2504
4. ปราณี พุกภักดี. คาไลดามะ, 2503
5. _____. สมทอง, 2503
6. ปรียัติธรรมชาดา, พระยา. สมเด็จพระเจ้าตากโม, 2503
7. "แม่อัน" แม่อุค, 2503
8. แม่นมาศ ขวดีศ. ปีกสร้างบ้าน, 2503
9. _____. เป็นอะไรก็หนอ, 2503
10. _____. ลูกหมู 3 ตัว, 2504
11. _____. เสือตัวแรก, 2503
12. _____. โสนน้อยเรือนงาม, 2503
13. "ศิริมา" เกียรติศรัณเจ้าบุญญา, 2503
14. สิบพันสาร โสณกุล ม.จ. (หญิง) -เที่ยวประเทศตะวันออก, 2503
15. เสนาะจิตร สุวรรณไพศริ, สามเณรน้อย, 2503

¹จ้อย นันทิวรรินทร์, ม.ล. (หญิง) "โครงการจัดพิมพ์หนังสือเด็กของสมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทย," วารสารห้องสมุด 7 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2516): 44.

นอกจากนี้เข้ามา ยังมีโครงการอีกโครงการหนึ่ง คือ "โครงการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับประชาชน" มีความมุ่งหมายที่จะผลิตหนังสือดี ราคาถูกออกเผยแพร่¹ โครงการนี้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2515 หนังสือที่พิมพ์ส่วนใหญ่เป็นหนังสือแปลจากภาษาต่างประเทศ มีรายชื่อ ดังต่อไปนี้คือ

- เล่ม 1. สุกจิตต์ วิญญูยิ่ง (ผู้แปล) โจเซฟ พูลิตเซอร์ บรรณาธิการ หัวเห็ด แปลจาก Joseph Pulitzer ของไอริช โนเบิล (Irish Noble), 2515
- เล่ม 2. รอย โรจนานนท์ (ผู้แปล) ฉกฤษเด แปลจาก Two way before the Mast ของริชาร์ด เฮนรี ดานา (Richard Henry Dana) 2515
- เล่ม 3. ส. อินทรสุขศรี (ผู้แปล) คิมหันต์รัฐจวน แปลจาก Summer ของ อีดิธ วอร์ตัน (Edith Wharton), 2515
- เล่ม 4. แถบสุข นุ่มนนท์ และสุจริต นุ่มนนท์ (ผู้แปล) ไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตา แปลจาก Up from the Ghetto ของฟิลลิป ครอตทิง (Phillip T. Drotning) และเวสลีย์ กับบิลว เซาท์ (Wesley W. South) 2515
- เล่ม 5. พวา วัฒนศัพท์ (ผู้แปล) น้องนางบ้านไร่ แปลจาก My Anthonia ของ วิลลา แคเธอ (Willa Cather) 2515
- เล่ม 6. สุภาลัยแมน สุทธิพงศ์ (ผู้แปล) เสียงแห่งเสรีภาพ แปลจาก The Voice of Freedom ของมาร์ตี อาร์ แคมเปียน (Mardi R. Campion) 2515

¹"หนังสือชุดทองสมุด," วารสารทองสมุด -- 16 (สฤภภาคม-มิถุนายน: 2515):

- เล่ม 7. นันทา คิตตะลิริ (ผู้แปล) แพทย์หญิงฟลอเรนซ์ เซบิน แบล
จาก Florence Sabin ของ แมรี เคย์ เฟลแลน (Mary
Kay Phelan) 2516
- เล่ม 8. วชิรญา บัวศรี (ผู้แปล) ตึกเจ็ด แบลจาก Ward 7 ของ
วาเลอรี ทาร์ซิส (Valeriy Tarsis) 2515
- เล่ม 9. กัญฉิกา (ผู้แปล) เมืองเนรมิตร แบลจาก The Nakepeace
Experiment ของ อาบรัม เทิท์ (Abram Tertz)
2516
- เล่ม 10. กมล สมวิเชียร (ผู้แปล) รัฐบาลอเมริกัน, รัฐบาล แบลจาก
The American Government Presidency & the Congress
ของ เจอรัลด์ คัมบลิว จอห์นสัน, 2516
- เล่ม 11. กมล สมวิเชียร และวิทยา สุจริตชนารักษ์ (ผู้แปล) รัฐบาล
อเมริกันศาลสูง แบลจาก The American Government
(Supreme Court & The Cabinet) ของ เจอรัลด์ คัมบลิว
จอห์นสัน (Gerald W. Johnson) 2516
- เล่ม 12. โนรี พิสุทธีชนารักษ์ (ผู้แปล) อารยธรรมอเมริกันตอนที่ 1 แบล
จาก An Introduction to American Civilization
ของ ริชาร์ด เอ็ม ฟอกซ์ (Richard M. Fox) 2516
- เล่ม 13. โนรี พิสุทธีชนารักษ์ (ผู้แปล) อารยธรรมอเมริกันตอนที่ 2,
2516
- เล่ม 14. เจื้อ สตะเวทิน. คสังววรรณคดี ตอนที่ 1, 2517
- เล่ม 15. เจื้อ สตะเวทิน. คสังววรรณคดี ตอนที่ 2, 2517
- เล่ม 16 - 17. สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. พระอภัยมณี, 2519

7. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เคยตั้งห้องสมุดขึ้นที่สมาคมฯ เพื่อให้
สมาชิกได้เข้าคนควา และเป็นสถานที่สำหรับให้ยูเข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์

ที่สมาคมฯ จัดอบรมได้ใช้ห้องสมุดในการศึกษาอบรมด้วย นอกจากนี้สมาคมฯ มีโครงการ
 ศูนย์รวมบัตร เพื่อเก็บรวบรวมบัตรรายการหนังสือต่าง ๆ ตามห้องสมุดใหญ่ ๆ มารวมไว้
 ที่ห้องสมุดเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกที่มาใช้ห้องสมุดได้ทราบทันทีว่า มีหนังสือประเภทนี้อยู่ที่
 ไหนบ้าง ภายหลังจากดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุดนั้นชงักลง เนื่องจากสถานที่ของสมาคมฯ
 คับแคบ จำนวนหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่น้อยไม่ทันสมัย เนื่องจากขาดงบประมาณ และใน
 ที่สุดโครงการศูนย์รวมบัตรจึงล้มเลิกไปโดยปริยาย

8. โครงการร่วมในการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน สมาคมห้องสมุดฯ ได้วาง
 โครงการร่วมกันในการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน (School Library Associated
 Project) ขึ้นในปี พ.ศ. 2508 มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนมัธยม
 ในส่วนกลางให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการวางรากฐานห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย
 และให้เป็นห้องสมุดมาตรฐาน โดยสมาคมฯ ได้ขอความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการ
 พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการปรับปรุงห้องสมุด กล่าวคือ
 เป็นโรงเรียนที่มีห้องสมุดอยู่แล้ว มีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิชั้นปริญญา และทำหน้าที่บรรณารักษ์
 อย่างเดียว ทั้งยังพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในด้านการเงินบางส่วน และมีเงินอุดหนุนใน
 การดำเนินการไปตามแนวทางที่ปรับปรุงไว้

สมาคมฯ ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ
 ในด้านวิชาการ จัดหนังสือที่เหมาะสมมูลค่าไม่เกิน 30,000 บาท ให้แก่ห้องสมุดโรงเรียน
 ที่ได้รับคัดเลือกและให้ทุนบรรณารักษ์ไปปฏิบัติงานต่างประเทศด้วย โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก
 เป็นโรงเรียนแรก คือ โรงเรียนสาขาน้ำผึ้ง โครงการนี้ สมาคมฯ ได้รับความช่วยเหลือ
 ในด้านการเงินจากมูลนิธิเอเซีย¹

¹ นิตยา จุฑามาตย์, "โครงการร่วมในการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน," วารสาร
ห้องสมุด 10 (กันยายน - ตุลาคม 2509) : 254 - 258.

9. ส่งเสริมพัฒนากิจกรรมห้องสมุด โดยจัดให้มีการประกวดห้องสมุดและบรรณารักษ์ดีเด่นขึ้น เพื่อส่งเสริมให้มีการปรับปรุงห้องสมุดให้ได้มาตรฐานตามที่สมาคมห้องสมุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้

การประกวดห้องสมุดดีเด่นนี้ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2517 โดยเริ่มประกวดห้องสมุดโรงเรียนก่อน เนื่องจากมีจำนวนมากกว่าประเภทอื่น และ พ.ศ. 2518 ได้เพิ่มการประกวดห้องสมุดประชาชนอีกประเภทหนึ่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 มีการประกวดห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน และเพิ่มการประกวดห้องสมุดเฉพาะที่ดีเด่นอีกด้วย¹

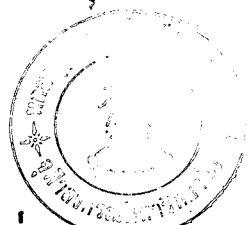
หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา คือ ต้องเป็นห้องสมุดเฉพาะ มีบรรณารักษ์ประจำ มีหนังสือวัสดุเพื่อการศึกษาอย่างเพียงพอ จัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ และมีความคิดริเริ่มในทางสร้างสรรค์ มีการพิจารณาให้รางวัลแก่ผู้บังคับบัญชาบรรณารักษ์ห้องสมุดเหล่านั้นด้วย เหตุผลที่ให้รางวัลแก่ผู้บังคับบัญชาก็เนื่องจกสมาคมฯ ตระหนักดีว่า หากปราศจากเสียซึ่งความสนับสนุนด้วยความเข้าใจและเต็มใจจากผู้บังคับบัญชาแล้วยากที่บรรณารักษ์จะดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ได้ ฉะนั้นการที่ให้รางวัลแก่ผู้บังคับบัญชาก็จะเป็นผลที่จะทำให้ผู้บังคับบัญชากระตือรือร้น และสนใจในค่านห้องสมุดอย่างจริงจังยิ่งขึ้น

10. สมาคมฯ มีส่วนส่งเสริมห้องสมุดต่าง ๆ ในด้านการจัดหาหนังสือ และสิ่งพิมพ์เข้าห้องสมุด ด้วยการจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2509² เพื่อจัดหาหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ไม่มีขายในตลาดหนังสือ เช่น สิ่งพิมพ์ของหน่วยราชการและองค์การต่าง ๆ เพื่อให้ห้องสมุดที่มีงบประมาณน้อยได้ขอหรือแลกเปลี่ยนภายในประเทศและ

¹ อุทัย หุติยะโพธิ, "คำกราบทูลถวายแด่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุภา ของนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพิธีเปิดการประชุมสามัญประจำปี 2519," วารสารห้องสมุด (มีนาคม-มิถุนายน 2520) : 103 - 104.

² สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์, "แผนกแลกเปลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์," วารสารห้องสมุด 11 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2510) : 57.

จัดส่งให้ห้องสมุดต่างประเทศที่ขอรับมา ต่อมาสมาคมฯ เห็นว่าหนังสือเหล่านี้ห้องสมุดภายในประเทศแต่ละแห่งสามารถติดต่อขอเองได้ สมาคมฯ จึงยุติการทำหน้าที่นี้ แต่ยังคงทำหน้าที่นี้เพิ่มเป็นสื่อกลางในการขอสิ่งพิมพ์ส่วนเกินจากหน่วยราชการ จากห้องสมุดต่าง ๆ หรือจากบุคคลทั่วไป เพื่อจัดส่งให้กับห้องสมุดที่ขาดแคลนในถิ่นกันดาร ซึ่งขอมาเท่านั้น

สมาคมฯ ยังคงดำเนินการจัดหาหนังสือหรือเอกสารที่พิมพ์ภายในประเทศไทย ส่งไปให้ยังห้องสมุดและหน่วยงานต่างประเทศที่ต้องการ โดยคิดค่าบริการในการจัดหาหนังสือและจัดส่งหนังสือเล่มละ 4 ดอลลาร์ (แต่เดิมคิดค่าบริการเพียงเล่มละ 2 ดอลลาร์)¹

11. งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ องค์การศึกษาวินยาศาสตร์และวัฒนธรรมสหประชาชาติ ได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2515 เป็นปีหนังสือสากล (International Book Year)² โดยให้เหตุผลว่า หนังสือมีความสำคัญในการสร้างความเจริญของสังคมและของบุคคล เป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติ รัฐบาลในขณะนั้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติขึ้น เพื่อจัดงานปีหนังสือแห่งชาติ ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่คุณค่าประโยชน์ของหนังสือ และจัดกิจกรรมที่จะชักชวนให้เกิดความสนใจที่จะอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น คณะกรรมการได้มอบหมายให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จัดทำโครงการงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ สมาคมฯ ได้ดำเนินงานขออนุมัติจากคณะปฏิวัติ ให้ประกาศวันที่ 1 - 7 เมษายน เป็นวันสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และขอความร่วมมือไปยังผู้ว่าราชการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์ วนิกา สุรวดี, ประธานแผนกแลกเปลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์, 12 เมษายน, 2521.

² อุน ประภาวิวัฒน์, "สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ," วารสารห้องสมุด 16 (มกราคม-กุมภาพันธ์, 2515) : 13.

การจังหวัดไทร่วมเฉลิมฉลองงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ¹ นอกจากนี้สมาคมฯ ยังได้จัดพิมพ์หนังสือแนวการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ แจกห้องสมุดทั่วประเทศด้วย งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงละครแห่งชาติ สังกีตศาลา และหอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการประกวดการอ่าน วิจารณ์หนังสือ การตอบปัญหา การจัดอภิปรายและสนทนา จัดนิทรรศการ การแสดงต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังสือ จัดฉายภาพยนตร์ จัดจำหน่ายหนังสือในราคาพิเศษ และได้มีการประกวดหนังสือขึ้นในปี พ.ศ. 2516 โดยแยกประเภทหนังสือออกเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย หนังสืออนุสรณ์ หนังสือสำหรับเด็กเล็ก เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสนใจและผลิตหนังสือที่ดีเด่นขึ้น การจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และประกวดหนังสือได้ดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

12. โครงการสัปดาห์ห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีโครงการสัปดาห์ห้องสมุด เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2519² มีวัตถุประสงค์เพื่อชักชวนให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการและผู้บริหาร ได้ให้ความสนใจในการอ่านและเล็งเห็นความสำคัญของการมีห้องสมุด และการใช้ห้องสมุดเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและพัฒนาตนเอง สมาคมฯ ได้เชิญชวนให้ห้องสมุดทั่วประเทศได้จัดงานวันสัปดาห์ห้องสมุด โดยพร้อมเพรียงกัน สมาคมฯ เป็นผู้กำหนดวันสำหรับจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดขึ้นในแต่ละปี

¹ ลมูล รัตถการ, "นำชมรายสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ 1 - 7 เมษายน 2515,"

วารสารห้องสมุด (กรกฎาคม-สิงหาคม 2515): 297 - 298.

² โครงการสัปดาห์ห้องสมุดประจำปี 2519, วารสารห้องสมุด 20

(กันยายน-ตุลาคม 2519) : 389 - 390.

13. การจัดทำบัตรรายการสำเร็จรูป สมาคมฯ เคยจัดทำบัตรรายการหนังสือที่ออกใหม่ เพื่อจำหน่ายแก่องค์สมุคต่าง ๆ บัตรรายการสำเร็จรูป 1 ชุด จะประกอบด้วยบัตรผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง บัตรเรื่อง บัตรแจ้งหมู่หนังสือและบัตรเพิ่มอื่น ๆ ตามความจำเป็น แต่ในปัจจุบันได้เลิกทำแล้วเนื่องจากมีผู้นิมนต์บัตรสำเร็จรูปนี้เป็นจำนวนน้อย ประกอบกับทางสมาคมฯ มีบุคลากรในการดำเนินงานน้อย จึงเป็นมูลเหตุให้โครงการนี้ล้มเลิกไปอย่างน่าเสียดาย

อย่างไรก็ดี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ พยายามขอให้สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ใ้พิมพ์บัตรรายการหนังสือพร้อมทั้งเลขหมู่ไว้ในเล่ม เช่นเดียวกับหนังสือที่จัดพิมพ์ในต่างประเทศ ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะเป็นผลดีกว่าที่สมาคมฯ จะจัดทำบัตรรายการเอง แต่มีสำนักพิมพ์น้อยแห่งที่ให้ความร่วมมือในเรื่องนี้ สมาคมฯ จะต้องพยายามดำเนินการในเรื่องนี้อีกต่อไปเพื่อให้ได้ผลสมควรตามความมุ่งหมาย

14. การกำหนดมาตรฐานห้องสมุด สมาคมห้องสมุดฯ ได้ตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานห้องสมุดขึ้น 4 ชุด เพื่อยกระดับห้องสมุดต่าง ๆ ให้อยู่ในมาตรฐานห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดมหาวิทยาลัย

15. กิจกรรมเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ที่สมาคมห้องสมุดฯ ได้ดำเนินการมาแล้วก็มีโครงการเล่านิทานสำหรับโรงเรียนคนตาบอด โครงการพิเศษเนื่องในวันเด็ก ให้คำปรึกษาในการจัดห้องสมุด จัดทำอุปกรณ์ครุภัณฑ์จำหน่ายเพื่อช่วยเหลือห้องสมุดต่าง ๆ ที่ต้องการซื้อเข้าห้องสมุด ซึ่งเป็นรายได้อย่างหนึ่งของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ รับสิ่งหนังสือสำหรับห้องสมุดและรับรอมหนังสือด้วย โครงการที่สำคัญอีกโครงการหนึ่งของสมาคมห้องสมุดฯ คือ การสำรวจความเข้าใจในการอ่านของชาวไทยมุสลิม 4 จังหวัดภาคใต้ เมื่อ พ. ศ. 2500 เป็นผลทำให้ได้มีการศึกษาภาษาไทยสำหรับชาวไทยมุสลิม และส่งเสริมการผลิตหนังสือให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลเหล่านั้น

บทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยกับการพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์

การพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

การศึกษามรรควิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยได้เริ่มมีการอบรมวิชาจัดห้องสมุดขึ้น ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยความร่วมมือของมูลนิธิฟูโดไมริท จัดส่งอาจารย์ชาวอเมริกันมาดำเนินงานจัดหลักสูตรและทำการสอนตั้งแต่ พ.ศ. 2491 - 2499¹ โดยมี ดร. แฟรนเซส แลนเดอร์ สเปน (Dr. Frances Lander Spain) เป็นอาจารย์คนแรก จึงได้ถือว่าเป็นผู้ริเริ่ม และวางรากฐานกิจการห้องสมุดแบบใหม่ให้กับประเทศไทยอย่างแท้จริง²

การสอนวิชาจัดห้องสมุดมีความสำคัญยิ่งแก่วงการบรรณารักษศาสตร์ของประเทศไทย เพราะมีผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดผลดังนี้

1. ผู้ที่เข้าศึกษามรรควิชาบรรณารักษศาสตร์มีความเข้าใจในลักษณะงานห้องสมุดอย่างแท้จริงว่า การทำงานห้องสมุดเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นนั้นจะต้องมีหลักการ และมีการศึกษามรรควิชาโดยละเอียด

2. เป็นแนวทางให้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในเวลาปกติ โดยตั้งแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ขึ้นในปีการศึกษา 2498 เนื่องจากมีผู้สนใจใคร่จะศึกษาเพื่อประกอบอาชีพบรรณารักษศาสตร์มากขึ้น

3. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการร่วมกันจัดชมรมบรรณารักษศาสตร์ขึ้น เพื่อเป็นแหล่งพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ข้อสงสัยระหว่างผู้ทำงานห้องสมุด เป็นศูนย์

¹ อุทัย หุทธิยะโพธิ, "การเรียนวิชาห้องสมุดเมื่อ 10 ปีก่อน," ใน บรรณารักษศาสตร์ 2504 (พระนคร : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2504), หน้า 2

² สุทธิลักษณ์ อำนวยวงศ์, "20 ปีของบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2494 - 2518," หน้า 2

กลางของผู้มีอาชีพบรรณารักษ์ ภายหลังได้เปลี่ยนเป็นสมาคมห้องสมุด และเป็นแหล่งสำคัญที่จัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ หลักสูตรระยะสั้น เพื่อผลิตเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอีก ระดับหนึ่ง

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ตลอดระยะเวลาที่ล่วงเลยมาตั้งแต่หลังจากสิ้นสุดโครงการศึกษาวิชาจัดห้องสมุด ได้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน ระดับต่าง ๆ กัน 3 ระดับดังนี้

1. การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งจัดสอนในมหาวิทยาลัยทุกแห่ง สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. การศึกษาระดับวิทยาลัย (เดิมเป็นระดับโรงเรียนอาชีวศึกษา) คือ วิทยาลัยครู และวิทยาลัยบพิตรพิมุข สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
3. การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

การศึกษาในระดับนี้ เปิดสอนเป็นแห่งแรกที่ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2498 โดยเปิดสอนระดับอนุปริญญาบัตรหลักสูตร 1 ปี รับสมัครผู้เข้าศึกษาความรู้ต่าง ๆ กัน มีความรู้ขั้นต่ำสุดสอบได้ชั้นปีที่ 2 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนถึงผู้สำเร็จปริญญาตรีมาแล้ว

ในปีการศึกษา 2511 เป็นต้นมา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เลิกทำการสอนระดับการศึกษานี้ แต่จัดให้มีการสอนในระดับประกาศนียบัตรขึ้นแทนกำหนดหลักสูตร 1 ปี ผู้สมัครเข้าเรียนจะต้องได้ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยแห่งใดแห่งหนึ่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต่อมาภายหลังทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐมีความเห็นว่า เป็นการขยายหลักสูตรปริญญาตรีออกไปโดยไม่จำเป็น แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์จึงได้ยกเลิกการสอนในระดับนี้

ในปีการศึกษา 2517¹

การศึกษาระดับปริญญาตรี เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2500 โดยแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดเป็นวิชาหนึ่งซึ่งนิสิตปีที่ 3 และปีที่ 4 จะเลือกเรียนได้ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะได้ปริญญาตรี อักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้นิสิตคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์บางวิชาและน่าจะแนบไปร่วมกับวิชาอื่นในคณะนั้น ผู้ที่เรียนสำเร็จจะได้รับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต²

การศึกษาระดับปริญญาโท เปิดสอนในปีการศึกษา 2507 อยู่ในสังกัดบัณฑิตวิทยาลัย เป็นโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโทแห่งแรกในประเทศไทย การสอนในระดับปริญญาโทนี้เปิดสอนเฉพาะตอนเย็น ตั้งแต่ 15.00 - 18.00 น. ตามที่ Morris A. Gelfand ได้เสนอไว้โดยให้เหตุผลว่า "เพื่อให้ความสะดวกแก่บรรณารักษ์ที่ทำงานห้องสมุดจะได้มีโอกาสมาเรียนและสะดวกแก่อาจารย์พิเศษที่จะมาช่วยสอน"³ ผู้สำเร็จจะได้ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์)

ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดให้มีการศึกษา 2 ระดับคือ

1. ระดับปริญญาตรี
2. ระดับปริญญาโท

¹หนังสือราชการ สร.ทม. 0204/9692 เรื่อง หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงของมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2516.

²สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงษ์, การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์, หน้า 3 - 4.

³Morris A. Gelfand. The National Library and the Library Development and Training in Thailand. (Bangkok: Unesco, 1962)

ต่อมาความต้องการของบุคลากรเพื่อไปประกอบอาชีพบรรณารักษะมีมากขึ้น จึงเป็นเหตุให้สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นอีกหลายแห่ง

มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์แห่งที่สองคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดสอนในระดับปริญญาตรี เริ่มเปิดเมื่อ พ.ศ. 2507 โดยเปิดให้เป็นวิชาเลือกแขนงหนึ่งของคณะศิลปศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์)

วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะสำหรับผู้ที่ได้รับปริญญาตรีทางการศึกษา แล้วต้องการศึกษาต่อเริ่มเปิดสอนในปีการศึกษา 2508 กำหนดเวลาเรียน 1 ปี สำเร็จได้ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์

ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เริ่มเปิดสอนในปีการศึกษา 2510 กำหนดให้เรียน 2 ปีเป็นอย่างน้อย (ไม่เกิน 3 ปี สำหรับผู้ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูงเฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์ และไม่เกิน 4 ปี สำหรับผู้ได้ปริญญาตรี)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ หลักสูตรระดับปริญญาตรีในคณะมนุษยศาสตร์ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2511 ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีโครงการที่จะเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท และได้รับการอนุมัติหลักการจากทบวงมหาวิทยาลัยแล้ว

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในคณะมนุษยศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 ผู้สำเร็จได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์)

นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีโครงการที่จะเปิดสอนระดับประกาศนียบัตร
ชั้นสูงและระดับปริญญาโทอีกด้วย¹

มหาวิทยาลัยขอนแก่นเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยมีภาควิชาบรรณารักษ
ศาสตร์ในคณะวิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ เปิดสอนรุ่นแรกในปีการศึกษา 2518

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รางหลักสูตรปริญญาตรีภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
ขึ้นในคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีการแก้ไขหลักสูตรเรื่อยมาจนถึงปีการศึกษา
2517 สภามหาวิทยาลัยจึงได้อนุมัติให้เปิดสอน

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เติบโตอยู่ในดุลยพินิจของสภาการศึกษาแห่งชาติ
ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัย และทบวงมหาวิทยาลัย สมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทยไม่ได้มีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องเลย

2. การศึกษาระดับวิทยาลัย

การศึกษาในระดับนี้ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (เดิมเป็นโรงเรียน
ฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา) เริ่มเปิดสอนเป็นแห่งแรกเมื่อ พ.ศ. 2510 เพื่อผลิตครู
บรรณารักษ์หรือผู้ที่ไปทำหน้าที่บรรณารักษ์ เดิมเป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตร ผู้เข้า
เรียนจะต้องมีคุณวุฒิประกาศนียบัตรจากวิทยาลัยครูต่าง ๆ หรือเทียบเท่า หรือผู้ที่จบ
ประโยคมัธยมศึกษา

ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาอีก 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง โดยให้เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก

---

¹ "ข่าวภาควิชาบรรณารักษศาสตร์รามคำแหง," ข่าวสารบรรณารักษศาสตร์
(มกราคม - กรกฎาคม 2519/2520) : 23.

และวิชาโท ผู้สมัครเรียนมีคุณสมบัติเหมือนเดิม แต่มีเพิ่มเติมคือ มีผู้เข้าศึกษาภาคกลางวัน
ซึ่งต้องเรียนจบ ป. ก. ศ. ตน ส่วนภาคค่ำผู้สมัครเรียนจะต้องจบ ป. ก. ศ. ตน มีชั้นมัธยมศึกษา
พาณิชย์การ ฯลฯ

มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาอีกเมื่อปีการศึกษา 2517 - 2518 ได้จัดหลักสูตร
เป็น 2 ระดับคือ ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงและระดับปริญญาตรี

สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงนี้วิทยาลัยครูต่าง ๆ เปิดสอนอยู่ภายใต้
ความควบคุมของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกรมการฝึกหัดครูได้กำหนด
หลักสูตรการศึกษาให้ได้มาตรฐานเดียวกัน และได้ประกาศให้ใช้เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา
2519 เป็นต้นไป

นับว่าการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับวิทยาลัยครูสามารถสนองความต้องการ
ของห้องสมุดในระดับตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ กัน แต่จุดมุ่งหมายใหญ่คือมุ่งที่จะผลิตครู
บรรณารักษ์ และครูที่มีความรู้พิเศษทางห้องสมุดซึ่งจะช่วยทำงานห้องสมุดได้¹

ในปี พ.ศ. 2514 โรงเรียนของกรมอาชีวศึกษา คือ โรงเรียนบพิตรพิมุข
เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นเป็นวิชาชีพ สำหรับให้นักเรียนชั้นประโยคมัธยมปลาย
(ม.ศ. 4 - 5 - 6) สายอาชีพ แผนกธุรกิจ สาขาภาษาต่างประเทศได้เลือกเรียน

การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เปิดสอนเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อมาปี
การศึกษา 2516 โรงเรียนบพิตรพิมุขได้ขยายการศึกษาถึงระดับวิชาชีพชั้นสูง โดยมุ่ง
หมายที่จะฝึกอบรมนักศึกษาที่มีความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพทางธุรกิจ ได้แยกแผนกวิชา

¹ชุติมา สัจจานนท์, "การเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู,"
ที่ระลึกในงานสืบทอดห้องสมุดครั้งที่ 2 (พระนคร : สมาคมห้องสมุด, 2520), หน้า

ออกเป็น 2 แผนกคือ

1. แผนกบริหารธุรกิจแบ่งเป็น 4 สาขาวิชา คือ การเลขานุการ การบัญชี การตลาด และการเงินการธนาคาร
2. แผนกศิลปศาสตร์ แบ่งเป็น 3 สาขาวิชาคือ ภาษาต่างประเทศ การประชาสัมพันธ์ และบรรณารักษศาสตร์ วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกวิชาหนึ่งที่ได้เลือกเรียนโดยเสรี

การเปิดสอนในระดับอาชีวศึกษานี้ก็เพื่อที่จะมุ่งผลิตผู้ช่วยบรรณารักษ์ ทำหน้าที่ช่วยดำเนินงานในห้องสมุดทั่วไปโดยเฉพาะห้องสมุดใหญ่¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก เมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรแล้วสอบผ่านได้จะได้วุฒิบัตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (บรรณารักษศาสตร์)

จะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในระดับวิทยาลัยอยู่ในความควบคุมของกรมการฝึกหัดครู และกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้พิจารณา กำหนดหลักสูตร และการสอน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยไม่มีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องในการศึกษาระดับนี้เช่นเดียวกับการศึกษาระดับวิทยาลัย

3. การศึกษาระดับอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การอบรมในระยะเวลาด้านนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2496 โดยห้องสมุดสำนักข่าวสารอเมริกันมีบทบาทในการอบรมตามข้อตกลงระหว่างห้องสมุดสำนักข่าวสารอเมริกันกับกองการศึกษาผู้ใหญ่ กระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมบรรณารักษ์

---

¹โรงเรียนวัดบพิตรพิมุข, หลักสูตรระดับวิชาชีพชั้นสูง แผนกบริหารธุรกิจ และแผนกศิลปศาสตร์ (ไม่มีเลขหน้า)

จากห้องสมุดประชาชนต่าง ๆ คราวละ 2 คน ใช้เวลาศึกษาอบรมคราวละ 3 เดือน
จำนวนผู้เข้าอบรมในโครงการนี้มี 14 คน¹

เมื่อสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยตั้งขึ้น สมาคมฯ ถือว่าการอบรมวิชา
บรรณารักษศาสตร์ระยะสั้นเพื่ออบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทั่วไป ซึ่งไม่มีโอกาสได้เรียนวิชา
บรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของสมาคมฯ และ
มอบให้เป็นหน้าที่ของแผนกเผยแพร่วิชาการเป็นผู้จัดดำเนินงาน ซึ่งเริ่มอบรมเป็นครั้งแรก
ในปี พ.ศ. 2499 โดยจัดอบรมห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ขึ้น เมื่อเรียนจบหลักสูตรและ
สอบได้ สมาคมฯ จะมอบวุฒิบัตรให้เพื่อแสดงว่าได้ผ่านการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์จาก
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ต่อมาได้มีหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ เข้ามามีบทบาทในการจัดอบรม
วิชาบรรณารักษศาสตร์ คือ กรมการฝึกหัดครู โดยมีกองส่งเสริมวิทยฐานะร่วมกับคุรุสภา
จัดอบรมวิชาชุดครูบรรณารักษศาสตร์ประโยคครูมัธยม เริ่มอบรมเมื่อปี พ.ศ. 2513 แต่
เดิมการอบรมนี้กรมการฝึกหัดครูได้ให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินการ
อบรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา เมื่อกรมการฝึกหัดครูมีบุคลากรที่มีคุณวุฒิมากพอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹Suthilak Ambhunwong, "Education for Librarianship in
Thailand," Journal of Education for Librarianship 6(Spring
1966) : 293.

จึงได้จัดอบรมเอง¹ และจัดอบรมที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ เมื่อสิ้นสุดการอบรมและผู้ใช้
รับการอบรมสอบผ่านก็จะได้วุฒิบัตรวิชาชุดครูประโยคมัธยม

กรมสามัญศึกษาได้มอบให้กองการศึกษาผู้ใหญ่จัดอบรมห้องสมุดประชาชน ใน
ระยะแรกจัดอบรม 2 ปีต่อ 1 ครั้ง จนถึงปี พ.ศ. 2512 จึงได้หยุดไป มาจัดอบรมอีก
ในปี พ.ศ. 2515 เมื่ออบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนจังหวัด อ่างทอง และเจ้าหน้าที่
สำหรับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในเขต กร.ป.กลาง และโครงการชนบท²

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (เดิมสังกัดกรมวิสามัญศึกษา) ได้จัดอบรม
ตามความต้องการของกรมมัธยมศึกษา จัดอบรมครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนตามโครง
การมัธยมชนบท (ค.ม.ช.) โครงการมัธยมส่วนภูมิภาค (ค.ม.ภ.) และโครงการโรง
เรียนมัธยมแบบประสม จุดประสงค์ในการอบรมเพื่อให้ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ได้มีความ
รู้ความเข้าใจเป็นพื้นฐานในการจัดห้องสมุดโรงเรียน สามารถนำวิธีการที่ได้ศึกษาไป
ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยศึกษานิเทศก์เคยร่วมกับสมาคมห้องสมุดจัดอบรม
โครงการอบรมมัธยมส่วนภูมิภาค³ โดยได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเงินส่วนหนึ่ง

---

¹ Supahp Suchinda. "Professionalization and career Development Opportunities of Librarian in Thailand," in Education and Training for Librarianship in Southeast Asia, Edited by Marina G. Dayrit and Namnama P. Hildago. Quezon City : University of The Philippines Library, 1975. p. 140.

² กรมสามัญศึกษา กองการศึกษาผู้ใหญ่, "โครงการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ปี 2515" (อัครสำเนา), หน้า 1.

³ สัมภาษณ์ จุฑามาศ สุวรรณโคตร, หัวหน้าแผนกบรรณารักษศาสตร์ หน่วยศึกษานิเทศก์, 14 กุมภาพันธ์ 2521.

จากกองทุนสงเคราะห์สำหรับเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNICEF)

นอกจากหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการที่มามีบทบาทในการจัดอบรมระยะสั้นแล้ว ยังมีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งสังกัดกับทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีโครงการฝึกอบรมวิชาการบรรณารักษศาสตร์ระยะสั้น ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 โดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ ได้เปิดอบรมวิชาการบรรณารักษศาสตร์ตามความต้องการของกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายเขตการศึกษา 8 มีผู้เข้ารับการอบรมจากจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน และลำปาง เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมมีการสอบวัดผลและคณะมนุษยศาสตร์ได้มอบวุฒิบัตร เพื่อแสดงว่าผ่านการอบรมและจบหลักสูตร¹

จากพัฒนาการทางการศึกษาวิชาการบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย อยู่ภายใต้ความควบคุมของทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนระดับวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีกรมการฝึกหัดครูและกรมสามัญศึกษาเป็นผู้ควบคุม และกำหนดมาตรฐานในการศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมิได้มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร การเรียนการสอนแต่อย่างใด แต่สมาคมฯ มามีบทบาทสำคัญในการศึกษาอบรมหลักสูตรระยะสั้น โดยจัดอบรมห้องสมุดประเภทต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการในค่าน้ำหนักที่ห้องสมุด เป็นการเสริมสร้างทางด้านวิชาการ และสร้างฐานให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุด โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่ในระดับสูง จะได้ทำงานด้านบริหารงานห้องสมุดในหน่วยงานของตนได้

ถึงแม้ว่าในภายหลังกจะมีหน่วยงานของรัฐบาลจัดอบรมบรรณารักษศาสตร์หลักสูตรระยะสั้นขึ้นอีก ก็มิได้มีผลกระทบต่อการจัดอบรมของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมากนัก สมาคมฯ ยังทำหน้าที่จัดอบรมบรรณารักษศาสตร์ของห้องสมุดประเภทต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึง

¹ ที่มาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปัจจุบัน

จากการศึกษาถึงบทบาทของสมาคมห้องสมุดที่มีต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโลกตะวันตกและตะวันออกข้างต้น จะพบว่าสมาคมห้องสมุดทางตะวันตกมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้การศึกษาเจริญขึ้นมากกว่าทางตะวันออก

สมาคมห้องสมุดอเมริกันมีส่วนสำคัญในการก่อตั้ง และทำหน้าที่ควบคุมการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยกำหนดแนวทางในการปฏิบัติแก่โรงเรียนมัธยมศึกษา อีกทั้งมีการรับรองวิทยฐานะของสถาบันการศึกษาที่จัดสอนทางด้านนี้ด้วย เช่นเดียวกับสมาคมห้องสมุดอังกฤษ สมาคมมีบทบาทสำคัญในด้านการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับการกำหนดหลักสูตรการศึกษาอบรม และจัดสอบเพื่อให้วุฒิมิตร A.L.A. และ F.L.A. ซึ่งเทียบเท่ากับปริญญาตรี และปริญญาโทของประเทศอื่น นอกจากนี้สมาคมห้องสมุดอังกฤษยังมีบทบาทร่วมกับสภารับรองวิทยฐานะของอังกฤษ ในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาระดับวิทยาลัย (โพลีเทคนิค) ส่วนระดับมหาวิทยาลัยสมาคมห้องสมุดอังกฤษไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การจัดสอบเพื่อให้วุฒิมิตรทางบรรณารักษศาสตร์ของอังกฤษ มีอิทธิพลต่อสมาคมห้องสมุดมาเลเซียและสิงคโปร์มาก (เนื่องจากประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์เคยเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ) ในระยะแรกประเทศทั้งสองยังไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สมาคมห้องสมุดของทั้ง 2 ประเทศจึงจัดให้มีการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้น เพื่ออบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุด และเป็นสื่อกลางในการจัดสอบเพื่อให้วุฒิมิตร A.L.A. และ F.L.A. จากสมาคมห้องสมุดอังกฤษ

สมาคมห้องสมุดทางตะวันออกต่างกับสมาคมห้องสมุดทางตะวันตก คือสมาคมทางตะวันออกไม่มีใครมีอำนาจหรือบทบาทในด้านการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ไม่มีส่วนในการกำหนดหลักสูตร วางมาตรฐานการศึกษา หรือรับรองวิทยฐานะ

แต่อย่างไรก็ตาม สมาคมห้องสมุดจะมีบทบาทมากทางด้านการศึกษาอบรมระยะสั้น ซึ่งการจัดอบรมนี้มีผลในด้านการศึกษาให้ความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้กลับไปปฏิบัติงานห้องสมุดได้ วุฒิบัตรที่ได้รับจากสมาคมไม่ว่าจะเป็นสมาคมห้องสมุด ญี่ปุ่น และประเทศไทย ต่างก็ไม่มีผลในการแสดงถึงการเป็นบรรณารักษวิชาชีพ (Professional Librarian) ไม่เหมือนกับสมาคมห้องสมุดอังกฤษ วุฒิบัตรที่สมาคมต่าง ๆ มอบให้ นั้นแสดงถึงว่าเป็นผู้ผ่านการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมเท่านั้น ถึงกระนั้นการจัดอบรมระยะสั้นของสมาคมห้องสมุดมาเลเซีย ญี่ปุ่น ไทย ก็ยังเป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไปมีผู้สมัครเข้ารับการอบรมทุกปี โดยเฉพาะการจัดอบรมของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่งจัดอบรมบรรณารักษศาสตร์หลักสูตรระยะสั้นสำหรับห้องสมุดประเภทต่าง ๆ มานานปี จนเป็นที่ยอมรับจากวงการทั่วไปว่าผู้ที่ทำงานห้องสมุดจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในการจัดห้องสมุดทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ในการจัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์หลักสูตรระยะสั้น เพื่ออบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทั่วไป ซึ่งไม่มีโอกาสได้เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันการศึกษาระดับสูง เพราะหน่วยราชการ หรือหน่วยงานที่ทำอยู่ยังไม่อนุญาตให้เรียน หรือเป็นเพราะไม่มีพื้นฐานความรู้ในวิชาสามัญพอที่จะเข้าเรียนได้ สมาคมฯ จึงได้จัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดต่าง ๆ คือ การอบรมครูบรรณารักษ (ห้องสมุดโรงเรียน) ห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดเฉพาะ

การจัดหลักสูตรระดับการอบรมนี้ส่วนใหญ่ นำหลักสูตรที่ใช้สอนในมหาวิทยาลัยมาเป็นแนว แล้วดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาวะการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการอบรม และความต้องการของชุมชน

หลักสูตรต่าง ๆ ในการอบรมประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะว่าการสอนภาคปฏิบัติมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับนี้ เนื่องจากการเรียนรู้ภาคทฤษฎีอย่างเดียว ไม่สามารถจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมกลับไปปฏิบัติงานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เข้ารับการอบรมไม่สามารถเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การฝึกงานห้องสมุด สมาคมฯ ไม่สามารถจะจัดไว้ในหลักสูตรได้ เนื่องจากระยะเวลาการอบรมสั้นมาก แม้ว่าการฝึกงานในห้องสมุดจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และรู้จักนำทฤษฎีที่เรียนมาคัดแปลงใช้ได้เหมาะสมกับลักษณะห้องสมุดที่ตนเองทำอยู่ เพื่อวางแผนจัดห้องสมุดที่ตนได้รับมอบหมายให้ดีขึ้นก็ตาม

วิชาบรรณารักษศาสตร์ที่สอนเป็นความรู้เบื้องต้น และเป็นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย วิชาการบริหาร การเลือกหนังสือ การจัดหนังสือ บริการตอบคำถาม หนังสืออ้างอิง การจัดนิทรรศการ หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ก็แตกต่างกันในวิชาที่จำเป็นแก่ห้องสมุดประเภทนั้น ๆ เช่น ในการอบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดโรงเรียน จะมีวิชาการสอนวิธีใช้ห้องสมุดโรงเรียน การอบรมบรรณารักษห้องสมุดประชาชน จะมีการเล่นิทาน ส่วนการอบรมบรรณารักษห้องสมุดเฉพาะจะมี วิชาการทำครรชนีวารสาร หนังสือพิมพ์ และการทำบรรณานุกรมด้วย

การอบรมบรรณารักษ

สมาคมห้องสมุดได้จัดให้มีการอบรมครูทำหน้าที่บรรณารักษของสมุดโรงเรียน โดยแบ่งการอบรมออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การอบรมห้องสมุดโรงเรียน (พ.ศ. 2499 - ปัจจุบัน)
2. การอบรมบรรณารักษศาสตร์ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (พ.ศ. 2506 -

3. การอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประยุกต์สมัยใหม่¹ (พ.ศ. 2507 - 2513)

การอบรมบรรณารักษศาสตร์หลักสูตรใหม่โรงเรียน

การอบรมในระยะแรกเปิดในปลายเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นระยะเวลาปิดเทอมภาคต้น รวม 10 วัน (รวมทั้งวันเสาร์และอาทิตย์) เริ่มอบรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 เป็นต้นมา วิชาที่จัดอบรมแบ่งออกเป็น 3 หมวดคือ

หมวดที่ 1 การเลือกหนังสือ และการใช้ประโยชน์จากหนังสือ

หมวดที่ 2 การจำแนกหมู่หนังสือ และการทำบัตรรายการ

หมวดที่ 3 การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน²

ผู้สมัครเข้ารับการอบรมจะเลือกอบรมได้ครั้งละ 1 หมวด เมื่อเรียนจบและผ่านการสอบวัดผล ทางสมาคมฯ จะมอบวุฒิบัตรให้เป็นหลักฐาน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานห้องสมุดขึ้น เนื่องจากเห็นความสำคัญของห้องสมุดต่อการศึกษาในปัจจุบัน คณะกรรมการซึ่งร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ทำให้การอบรมนี้ขยายกว้างขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีการปรับปรุงหลักสูตรการอบรมใหม่ โดยเปิดการอบรมในภาคฤดูร้อนระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ระยะเวลาการอบรมรวมประมาณ 40 - 45 วัน เรียนจบหลักสูตรในคราวเดียวกัน หลักสูตรในการอบรมได้เพิ่มจาก 3 หมวดวิชา

¹ ลมูล รัตตากร, "การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ การอบรมครูบรรณารักษ์และการปรับปรุงหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์," วารสารห้องสมุด 16 (พฤษภาคม, มิถุนายน 2515) : 268.

² เรื่องเดียวกัน.

มาเป็น 6 หมวดวิชาดังนี้คือ

1. การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน
2. การดำเนินงานห้องสมุด
3. การเลือกหนังสือ
4. การจัดหาและทำบัตรรายการ
5. การบริการตอบคำถาม
6. การสอนนักเรียนให้ใช้ห้องสมุด

การอบรมมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และนำชมห้องสมุด จำนวนผู้เข้าอบรมห้องสมุดโรงเรียนตั้งแต่ พ.ศ. 2499 ถึง พ.ศ. 2519 รวมทั้งสิ้น 5,450 คน

การอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประจำภาคที่นิยมศึกษาระดับมัธยมศึกษา

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้รับความสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้จัดการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประจำภาคที่นิยมศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อเลื่อนวิทยฐานะของครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ สมาคมฯ ร่วมกับกรมการฝึกหัดครูและคุรุสภา และได้รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิเอเซีย เริ่มจัดอบรมเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2506¹ โดยใช้หลักสูตรเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมห้องสมุดโรงเรียน

ผู้ที่เข้ารับการอบรมเมื่อสอบได้ก็จะได้รับประกาศนียบัตรชุดประจำภาคที่นิยมศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปด้วย เพราะถือว่าเป็นหมวดวิชาชุดสุดท้ายในชุดวิชาครู สมาคมฯ ได้จัดการอบรมครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2508 รวมเวลาการอบรม 3 ปี มีผู้เข้าอบรมทั้งสิ้น 230 คน หลังจากนั้นก็ไม่ได้อบรมอีกเนื่องจากมีผู้สมัครเข้ารับการอบรมเป็นจำนวนน้อย ไม่สมควรที่จะเปิดการอบรมได้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 271.

การอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประโยคक्रमัชย

การอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประโยคक्रमัชย เป็นโครงการร่วมกันระหว่างคุรุสภา กองส่งเสริมวิชาการกรมการฝึกหัดครู กับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย โดยได้รับความสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งยอมรับให้วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเลือกในหมวด ค.¹ เพื่อให้ครูซึ่งมาอบรมในวันหยุดในภาคฤดูร้อนได้เข้ารับการอบรมและสอบเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ การอบรมได้เริ่มเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2507 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมเป็นหลักสูตรว่าด้วยการสอบวิชาชุดครู พ.ศ. 2505 ซึ่งประกอบด้วย 6 หมวดวิชา คือ

1. การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
2. การจัดหาหนังสือและทำบัตรรายการ
3. หนังสืออ้างอิงและบริการตอบคำถาม
4. การเลือกหนังสือและจัดซื้อวัสดุห้องสมุด
5. การแนะวิธีการใช้หนังสือและห้องสมุด
6. ห้องสมุดภาคปฏิบัติ

หลักสูตรนี้มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการปฏิบัติงานห้องสมุดได้ รวมเวลาการอบรมทั้งสิ้น 45 วันหรือ 360 ชั่วโมง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 ได้มีการประชุมปรับปรุงหลักสูตรการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประโยคक्रमัชยใหม่ จัดให้มี 6 หมวดวิชาดังเดิม คือ

1. การบริหารงานห้องสมุด
2. การดำเนินงานห้องสมุด

---

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 273.

3. การเลือกหนังสือ
  4. การจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ
  5. บริการตอบคำถาม
  6. วิธีสอนให้รู้จักใช้ห้องสมุด
- รวมระยะเวลาในการอบรม 360 ชั่วโมง¹

การอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประโยคครูมัธยม ได้จัดมาเป็นระยะเวลาเพียง 7 ปี กล่าวคือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ถึง 2513 มีผู้เข้ารับการอบรม ๕,๕76 คน หลังจากนั้นทางสมาคมฯ ไม่ได้จัดการอบรมอีก เนื่องจากกองส่งเสริมวิชาการ กรมการฝึกหัดครูและคุรุสภานำไปจัดการอบรมเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹ วาณี ศักดิ์เจริญ และ ชลัช ลียะวณิช, "สรุปผลการประชุมสัมมนาทางวิชาการ, "วารสารห้องสมุด 12 (กรกฎาคม - สิงหาคม 2511) : 273.

จำนวนผู้เข้ารับการอบรมครูบรรณารักษ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

พ.ศ.	การอบรมบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียน	การอบรมวิชาชีพ ประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา	การอบรมวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์ ครุภัณฑ์
2499	50	-	-
2500	146	-	-
2501	107	-	-
2502	206	-	-
2503	441	-	-
2504	476	-	-
2505	376	-	-
2506	449	157	-
2507	419	32	200
2508	402	41	305
2509	365	-	349
2510	403	-	261
2511	420	-	266
2512	318	-	451
2513	176	-	444
2514	151	-	-
2515	76	-	-
2516	90	-	-
2517	100	-	-
2518	113	-	-
2519	166	-	-
รวม	5,450	230	2,276

รวมผู้เข้าอบรมครูบรรณารักษ์ตามหลักสูตรต่าง ๆ 7956 คน

การอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้เปิดอบรมบรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชนโดยใช้หลักสูตรเกี่ยวกับการอบรมห้องสมุดโรงเรียน เริ่มเปิดการอบรมใน พ.ศ. 2500 การอบรมนี้ดำเนินเรื่อยมาทุกปีจนถึง พ.ศ. 2506 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่สมาคมฯ จัดอบรมจำนวนผู้เข้ารับการอบรมมีดังนี้

จำนวนผู้เข้ารับการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

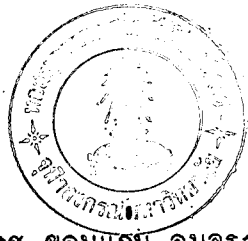
พ.ศ.	คน
2500	69
2502	33
2503	43
2504	34
2505	70
2506	43
รวม	292 ¹

การที่สมาคมฯ มีจัดอบรมอีกเนื่องจากมีผู้สมัครเข้ารับการอบรมน้อย และกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาได้รับช่วงในการอบรมห้องสมุดประชาชนต่อไป

การอบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดส่วนภูมิภาค

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ขยายการอบรมครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ในส่วนภูมิภาค เริ่มจัดเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2503 จังหวัดต่าง ๆ ที่จัดให้มีการอบรมได้แก่

¹ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, เรื่องเดิม, หน้า 3.

จังหวัดราชบุรี ลำปาง นครศรีธรรมราช ขอนแก่น อุบลราชธานี โดยจัดการอบรมเรียงไปตามลำดับปี หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมคือ หลักสูตรเกี่ยวกับการอบรมห้องสมุดโรงเรียน

สมาคมห้องสมุดฯ ได้จัดการอบรมเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2508 มีผู้เข้ารับการอบรมตั้งแต่ พ.ศ. 2503 - 2508 รวมทั้งสิ้น 389 คน

จำนวนเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคที่เข้ารับการอบรม

สถานที่จัดอบรม	พ.ศ.	จำนวนคน
ราชบุรี	2503	86
ลำปาง	2504	58
นครศรีธรรมราช	2504	67
ขอนแก่น	2505	57
อุบลราชธานี	2505	56
นครศรีธรรมราช	2508	65
รวม		389

การอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะขึ้นในปี พ.ศ. 2501 จุดประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดเฉพาะซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีคุณวุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์เข้ารับการอบรม การอบรมในระยะแรกไม่ได้จัดทุกปี ปีที่ไม่ได้เปิดอบรมคือ พ.ศ. 2507, 2508, 2510 และ 2513

การอบรมในปีแรก ๆ สมาคมฯ ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าอบรมไว้ เพียงแต่เชิญชวนหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชนให้ส่งเจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ นั้น¹ ต่อมาใน พ.ศ. 2509 สมาคมฯ ได้กำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรมให้มีความรู้ทางด้านขั้นปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ในปีต่อมาได้เพิ่มคุณสมบัติลงไปอีกว่าต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษดีพอสมควร เนื่องจากวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย จึงมีคำศัพท์เฉพาะต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ทำให้การเรียนการสอนจะต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก จึงเป็นปัญหาต่อผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษน้อย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 จนถึง พ.ศ. 2519 มีผู้เข้ารับการอบรมเจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ เฉพาะทั้งหมดมีดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ "ประกาศการเปิดอบรมบรรณารักษ์ของสมาคมฯ" : วารสารห้องสมุด

3 (กรกฎาคม-สิงหาคม-กันยายน 2501) : หน้าประกาศ.

จำนวนผู้เข้ารับการอบรมบรรณารักษะห้องสมุดเฉพาะ ระหว่างปี พ.ศ. 2501 -
2519

พ.ศ.	จำนวนคน
2501	30
2502	45
2503	28
2504	29
2505	60
2506	29
2507	-
2508	-
2509	31
2510	-
2511	48
2512	46
2513	-
2514	62
2515	58
2516	60
2517	52
2518	56
2519	39
รวม	678

หลักสูตรวิชาบรรณารักษะห้องสมุดเฉพาะ

โดยปกติหลักสูตรการอบรมบรรณารักษะห้องสมุดเฉพาะมีการปรับปรุงเรื่อยมา จนในปัจจุบันหลักสูตรอบรมได้แบ่งออกเป็น 4 หมวดคือ

1. การบริหารและการดำเนินงานห้องสมุด
2. การเลือกหนังสือและวัสดุทัศนูปกรณ์
3. การจัดหาหนังสือและทำบัตรรายการ
4. หนังสืออ้างอิงและบริการตอบคำถาม

และนำชมห้องสมุดมาตรฐาน (ดูรายละเอียดของหลักสูตรในภาคผนวก) ใช้เวลาการอบรมทั้งสิ้นประมาณ 37 วัน

หลักสูตรสมัยแรก ๆ มิได้มีวิชาเลือกเลย ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนจะต้องเรียนทุกวิชาที่จัดให้อบรม โดยเฉพาะประเภทหนังสืออ้างอิงด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้หลักสูตรที่สอนหนักเกินจำเป็น เพราะผู้เข้าอบรมห้องสมุดเฉพาะจะทำงานในห้องสมุดที่เน้นหนักไปด้านหนึ่งด้านเดียว ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะต้องให้การอบรมหนังสืออ้างอิงทุกประเภท ภายหลังจึงมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยให้มีการเลือกเรียนหนังสืออ้างอิงเพียงประเภทเดียว ผู้เข้ารับการอบรมจะเลือกเรียนตามความต้องการของห้องสมุดที่สังกัดอยู่ เช่น ทำงานห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์ก็เลือกเรียนหนังสืออ้างอิงวิทยาศาสตร์ ถ้าผู้เข้ารับการอบรมทำงานห้องสมุดธนาคาร ก็เลือกเรียนหนังสืออ้างอิงสังคมศาสตร์ และถ้าผู้เข้าอบรมทำงานห้องสมุดกรมศิลปากร ก็อาจเลือกเรียนหนังสืออ้างอิงสาขามนุษยศาสตร์ เป็นต้น

อนึ่ง สมาคมฯ ได้ตระหนักถึงความก้าวหน้าต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี วัสดุทัศนูปกรณ์ เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เทป ไมโครฟิล์ม และภาพยนตร์ ฯลฯ เข้ามามีบทบาทในห้องสมุดมากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากวัสดุสิ่งพิมพ์ธรรมดา ห้องสมุดบางแห่งได้จัดซื้ออุปกรณ์เหล่านี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ดังนั้นสมาคมฯ จึงได้จัดให้มีการสอน

วิชาการเลือกโสตทัศนูปกรณ์ เพิ่มเติมในหลักสูตร

นอกจากนี้ความเจริญทางวิชาการและเทคโนโลยีที่รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ห้องสมุดต่างประเทศนำเอาเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานด้านบริการห้องสมุด หน่วยงานบริการคนคว่าห้องสมุดละเอียด รวดเร็วมากยิ่งขึ้นจึงเกิดระบบการจัดแยกประเภทแบบใหม่ (Thesaurus) ขึ้น เพื่อนำมาจัดห้องสมุด ในประเทศไทยก็มีห้องสมุดบางแห่ง เช่นห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ได้นำเอาเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานห้องสมุดแล้ว ดังนั้นสมาคมห้องสมุดจึงเห็นสมควรที่จะได้นำระบบการแยกประเภทแบบใหม่นี้เพิ่มเข้าในหลักสูตรการอบรมอีกวิชาหนึ่ง ในการจัดอบรม ปี พ.ศ. 2518 เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ถึงความก้าวหน้าของวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก ภาวหนึ่ง

เทคนิคในการอบรม

ในการอบรมวิทยากรจะใช้วิธีการสอนด้วยการบรรยายแต่อย่างเดียว เมื่อจบการบรรยายในบางวิชา ก็จะมีภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และมีชั่วโมงสำหรับทบทวนวิชาที่เรียนด้วยการสรุปการบรรยาย และให้ผู้เข้าอบรมได้ซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ นอกจากการเรียนการสอนในห้องแล้วจะมีการศึกษานอกสถานที่โดยพาผู้เข้าอบรมไปชมห้องสมุดต่าง ๆ ที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น เพราะผู้ที่เข้าอบรมอาจไม่เคยทำงานห้องสมุดมาก่อนเลย จะได้เห็นตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติงานต่อไป

การเรียนการสอนยังขาดอุปกรณ์การสอนอีกมาก โดยเฉพาะอุปกรณ์ทางโสตทัศนศึกษาต่าง ๆ เช่น เครื่องฉายภาพนิ่ง ภาพนิ่ง ภาพเลื่อน เป็นต้น อุปกรณ์เหล่านี้จะประกอบการอธิบายให้เข้าใจได้ง่าย เพราะการสอนบางครั้งไม่สามารถอธิบายด้วยคำพูดให้เข้าใจง่าย จำเป็นต้องเห็นของจริงหรืออาศัยภาพประกอบเพื่อความเข้าใจของผู้เข้าอบรม นอกจากนั้นการเห็นภาพยังช่วยให้ความจำแม่นยำ

เอกสารประกอบการสอน

เอกสารประกอบการสอน เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน วิทยากรจะต้องทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบการบรรยายในแต่ละเรื่องการสอน ปัจจุบันเอกสารประกอบการสอนของวิทยากร อาจแยกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. เป็นคำบรรยายสังเขปในเรื่องที่สอน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมใช้ทบทวน
2. เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อที่จะสอนในแต่ละวิชา วิทยากรจะสอนไปตามหัวข้อที่กำหนดไว้

วิทยากร

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้เชิญอาจารย์และบรรณารักษ์จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร, ปทุมวัน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง บรรณารักษ์หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดกรมตำรวจ ห้องสมุดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานดำเนินการตามโครงการโทรคมนาคม การไฟฟ้าฝ่ายผลิต และบรรณารักษ์จากหน่วยงานองค์การต่างประเทศ เช่น ห้องสมุด SEAMES และ U.N. Population Library มาเป็นวิทยากรในการอบรม

วิทยากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท โดยเฉพาะจากต่างประเทศ (ที่จบปริญญาโทในประเทศมีน้อย) นับว่าวิทยากรที่ได้รับเชิญมาอบรมเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และมีประสบการณ์มากพอที่จะให้การอบรมนั้นสัมฤทธิ์ผล

สถานที่ที่จัดอบรม

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมีสถานที่คับแคบไม่สามารถจัดอบรมในอาคารของสมาคมฯ ได้ สมาคมห้องสมุดฯ จำเป็นที่จะต้องใช้สถานที่อื่น จึงต้องขอความร่วมมือจากโรงเรียนและสถาบันต่าง ๆ เพื่อเป็นที่ดำเนินการอบรม ฉะนั้นสถานที่ที่จัดอบรมของสมาคมฯ จึงไม่แน่นอน สถานที่ที่สมาคมฯ เคยใช้เป็นที่สำหรับอบรมได้แก่ โรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวาย โรงเรียนวัดบวรนิเวศ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนช่างกลปทุมวัน โรงเรียนเซนต์คาเบรียล โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนพณิชยการพระนคร โรงเรียนพณิชยการตั้งตรงจิตร โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ฯลฯ การที่สมาคมฯ ไม่มีสถานที่จัดอบรมของตนเอง ทำให้ลำบากต่อการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้เข้าอบรม แต่อย่างไรก็ตามสมาคมฯ ก็ได้ใช้สถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้เพื่ออบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดต่าง ๆ บรรลุผลตามความมุ่งหมายของสมาคมฯ ตลอดมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย